



BIBELSTUDIER · 2. KVARTAL 2019

# familie.liv

familien lever!



Syvende Dags  
Adventistkirken

BIBELSTUDIER FOR 2. KVARTAL 2019

# familie.liv

## – familien lever!

**FAMILIE.LIV – FAMILIEN LEVER! Bibelstudier for 2. kvartal 2019** er udarbejdet af arbejdsgruppen "Arbeitskreis Bibelschule" i Adventistkirkens tyske union – i overensstemmelse med de retningslinjer, der er givet af Generalkonferensen (den Inter-europæiske Division). Emnerne er de samme som i standardudgaven og præsenterer adventisternes kristne tro ud fra et bibelsk fundament på en tidssvarende måde. Materialet har et tydeligt europæisk (tysk) islæt. Det er bygget op omkring én tekst til hver dags afsnit. Teksten understøttes af en kort forklaring, der uddyber baggrunden for teksten, en tanke til fordybelse og et åbent spørgsmål til eftertanke.

**FAMILIE.LIV – FAMILIEN LEVER!  
Bibelstudier for 2. kvartal 2019**

Forfatter af standardudgaven: Claudio og Pamela Consuegra  
Redaktør for standardudgaven: Clifford Goldstein

Bearbejdelse: "Arbeitskreis Bibelschule"

Redaktion: Rolf Pöhler

© 2019 Saatkorn-Verlag GmbH, Abt. Advent-Verlag

Pulverweg 6, D-21337 Lüneburg, [www.advent-verlag.de](http://www.advent-verlag.de)

Den danske udgave:

Syvende Dags Adventistkirken, sabbatsskoleafdelingen

Oversættelse: Jette og Christian Christiansen

Bibelcitater: Hvis ikke andet er angivet, er bibelcitater hentet fra Bibelen, Den Hellige Skriffs Kanoniske Bøger (1992), fra Det Danske Bibelselskab

Korrekturlæsning: Robert Svendsen

Grafisk opsætning: Bente Skov Schledermand

Spørgsmål og henvendelser til Henrik Jørgensen

	<b>INTRODUKTION TIL 2. KVARTAL .....</b>	<b>5</b>
6. april	1. Livets rytme .....	7
13. april	2. At tage beslutninger .....	15
20. april	3. At forberede sig på forandringer .....	23
27. april	4. At være alene .....	31
4. maj	5. Gammel visdom for moderne familier.....	39
11. maj	6. Kærlighed og lidenskab .....	47
18. maj	7. Veje til familiefred .....	55
25. maj	8. Udfordringer for forældre .....	63
1. juni	9. Erfaringer med tab .....	71
8. juni	10. Vi udfordres af konflikter .....	79
15. juni	11. Mellem tilnærmelse og afsondring .....	87
22. juni	12. Jesus i mit hjem .....	95
29. juni	13. Hvordan håndterer man generationskonflikter? .....	103

## familie.liv – familien lever!

Erindringer om vores liv genopfriskes bedst ved hjælp af fotoalbummer (hos de ældre) eller digitale fotoarkiver (hos de yngre). F.eks. har nogle familier gjort det til en fast tradition at tage et familiefoto en gang om året. Særligt fascinerende er billeder med flere generationer på, hvor der er fire eller måske endda fem generationer på. De ligheder, der kan ses, er ikke helt tilfældige ...

Hvordan oplever du minderne om din familiehistorie? Hvilke forandringer er der sket siden barndommens dage ... og hvad er der blevet tilbage? Hvad længes du tilbage til, hvad får dig til at grine, hvad ønsker du helst ikke at blive mindet om? Familiebilleder viser, hvor meget vi har forandret os selv med årene, hvor meget vores familier har forandret sig og vil forandre sig i fremtiden.

Familier er noget dynamisk og levende. I hvert livsafsnit sker der noget nyt – sommetider noget godt, andre gange noget udfordrende. *Familier lever!* Vi har lagt planer for en del ting – måske også på længere sigt - andre hændelser sker spontane og uventet. Nogle ønsker og drømme går i opfyldelse, andre brister – og dog har vi håbet og troen på, at Gud holder sin kærlige hånd over alle og hver enkelt af os i vores *familieliv*.

Ligesom livet forløber i flere faser – fra barndommen over det at blive voksen indtil alderdommen – gennemlevs også ægteskaber og familier i faser, som til dels, dog også under andre omstændigheder, gentager sig: den første kærlighed, tosomhedens lykke, den tidlige og sene tid som forældre, den tomme rede, børnebørnene, en sen kærlighed. Men ikke alt er fred, glæde og lykke i ægteskabet og familien. Frustrationer og skuffelser udebliver ikke – i og uden ægteskab eller familie. Vi udfordres især af at blive fremmede for hinanden, separation, skilsmisse og død. Det kræver meget af den enkelte at være eller blive alene – om det er i ungdommen eller alderdommen, frivilligt eller ufrivilligt.

Hvad Erich Fromm skrev om kærligheden gælder ligeledes for ægteskaber og familier. "Der findes næppe en aktivitet, næppe et vovestykke, som begyndes med så uhyre håb og forventninger og som med sådan regelmæssighed slår fejl, som kærligheden. Ville det være tilfældet på et helt andet område, så ville man sætte alt ind på at finde

årsagen til, at det gik galt, og finde ud af, hvordan man kunne gøre det bedre" (*Die Kunst des Liebens*, Frankfurt 1982, 13; da.: *Kunsten at elske*, Reitzels Forlag, 2000).

Hvordan man kan gøre det bedre, véd den bedst, der har nedlagt længslen efter kærlighed i tosamhed og forældrelykke i os. Ligesom sabbatten er også ægteskabet en gave fra Paradiset, som skal give vores liv mening og indhold. Det forklarer, hvorfor en mand forlader sin far og mor og binder sig til sin hustru og de to bliver til ét (1 Mos 2,24). Vi gør godt i hele tiden at blive bevidst om, hvordan Gud havde tænkt sig ægteskab og familie, og det ikke mindst i betragtning af de forandrede samfundsmæssige forestillinger og nye samlivsformer.

Ligesom ethvert menneske er enestående, er også ethvert ægteskab og enhver familie unik. Det drejer sig altså ikke om at lade én form af ægteskabelig partnerskab og familieliv gælde. Og alligevel indeholder Bibelen indsigter og erfaringer, værdier og principper, som også i dag er uundværlige for at ægteskab og familie kan lykkes. Det er dem, vi skal fokusere på i dette studiehæfte. Titlen er indhold og budskab på samme tid: *familie.liv – familier lever!*

# Livets rytme

**"Alting har en tid, for alt, hvad der sker under himlen, er der et tidspunkt"** (Præd 3,1).

Hovedtanke

Gud er livets skaber. Vores tid hviler i hans hånd.

Introduktion

To gange om året oplever vi samme procedure: Om foråret stilles urene en time frem, og om efteråret stilles de en time tilbage igen. Der findes dog efterhånden mange mennesker, der ikke længere synes, denne tidsomstilling er tidssvarende. Også i EU-parlamentet breder modstanden sig ... Læger taler desuden om visse risici for følsomme mennesker. Der er mange, der klager over, at de mangler den ene times søvn" ([www.spiegel.de/wissenschaft/mensch/zeitumstellung-eu-parlament-prueft-abschaffung-der-sommerzeit-a-1192478.html](http://www.spiegel.de/wissenschaft/mensch/zeitumstellung-eu-parlament-prueft-abschaffung-der-sommerzeit-a-1192478.html)).

En af grundene til, at man kan have problemer med tidsomstillingen, er den såkaldte biorytme, menneskets indre ur. Nogle er A-mennesker, andre er B-mennesker. Hvert menneske har sin egen rytme. Den bestemmes blandt andet af ens arbejde, omsorgen for et spædbarn eller andre forpligtelser, der kommer udefra. Denne rytme hænger ikke nødvendigvis sammen med ens indre ur. Det kan medføre træthed og udmattethed.

Både hos dyr og mennesker spiller den skiftende rytme med lys og mørke, dag og nat, en rolle. Tidevandet bestemmes af månens regelmæssige kredsen om jorden.

Musik bygger på samspillet mellem noder af forskellig længde og i forskelligt toneleje og pauser. Men det er rytmen, der giver det hele en struktur. Og når digte læses op, eller der fremføres poetry-slam eller rap, spiller rytmen også en afgørende rolle.

Rytmer er som en rød tråd gennem vores liv. Vi gennemlever forskellige faser og forandringer – og det begynder allerede ved fødslen. Sommetider er vi glade for forandringer, andre gange ikke. Sommetider er det os selv, der har kontrollen, andre gange ikke.

I denne uge skal vi se på livets faser og rytme, især med henblik på hvordan de påvirker os og vores familier.

# Begyndelsen

1 Mos 1,1-2,3;  
8,22

**I hvilke vers henvises der til livets rytme?**

**Når Gud "opfinder" tiden som en del af menneskets tilværelse, hvad betyder det så for vores måde at udnytte den på?**

Baggrund

*I begyndelsen skabte Gud himlen og jorden.* Denne sætning viser tilbage til begyndelsen af menneskets eksistens og udfoldelsesmuligheder. Denne begyndelse har sit udspring i Gud, som er til før al begyndelse. Alt eksisterer i kraft af Ham.

Vers 2 beskriver et kaos, Gud ordner og sætter i system, som mennesket kan udfolde sig i. "Ifølge vers 2 begynder skabelsen med en uformet, uhyggelig urtilstand (øde og tom, på hebraisk: *to-huwabohu*) ... I begyndelsen var der kaos, altså en tilstand uden liv og livsmuligheder ... De grundlæggende skabelseshandlinger skal her forstås som skelsættende og afgrænsende anordning, der gør liv muligt" (SEB 9).

Med vers 3 begynder livets rytme. Livsforløbene er betinget af, at lyset skabes – som modsætning til mørket (v. 4). Den første dag begynder (v. 5). Den er tidens puls, som i stadig mere detaljeret og præcis form bliver bestemmende for vores verden.

Til fordybelse

Det at planlægge tiden fylder i vores tid meget. Tiden udnyttes til sidste sekund. Netop derved sættes skabelsens naturlige og oprindelige orden med nat og dag ud af kraft. Ved at skabe tidsfaktoren *sabbat* har Gud givet os en hjælp til, at vi kan finde tilbage til den naturlige og oprindelige livsrytme.

Til anvendelse

"Man kan også forære tid væk. For eksempel den tid, det tager at skrive et brev. Med tiden bliver denne form for tid en stadig sjældnere og mere og mere værdifuld gave" (Sigmund Graff, tysk forfatter 1898-1979).



# Leveår

Sl 71,5-9;  
90,10

**Hvilken erfaring ser salmisten tilbage på?**

**Hvilken mening er der i de forskellige faser i livet – også i alderdommen?**

Baggrund

Forfatteren ser på, hvordan Gud har handlet i hans liv fra ungdommen af og op i den høje alderdom. "... fra fødslen har jeg støttet mig til dig, det var dig, der tog mig fra moders liv, min lovsang gælder altid dig" (v. 6).

Hans liv var præget af nød og lidelser (71,20), men han stolede til stadighed på Gud (71,14). Udover det, han har lært af Gud i sin barndom, har han også samlet værdifulde erfaringer i løbet af et langt liv (71,17). "Derfor stoler han på, at Gud også i hans alderdom vil give ham livskraft (i forhold til den truende død) og trøst (i forhold til den sociale marginalisering [at blive skubbet hen i udkanten af det sociale liv])" (SAT 2,1334).

Håret gråner, kræfterne svinder (v. 9 og 18). Men det, der går salmisten på, er, at andre udnytter hans svaghed. De sociale tilhørsforhold aftager. Det eneste, der bliver tilbage, er fællesskabet med Gud. Men hvad nu, hvis det også forsvinder, og man sidder tilbage med følelsen af at være helt alene? "Gud, hold dig ikke borte fra mig, min Gud, skynd dig til hjælp!" (v. 12).

"I bekendelsen af tilliden til Gud, bekender den bedende, at hans liv kommer fra Gud og stiler mod Gud. Han ved, at hans Gud har båret ham lige fra hans livs spæde begyndelse, og han opfatter sit liv som en levende lovprisning [af Herren]" (ibid, 1333). Denne lovprisning anser han også i alderdommen for at være sin livsopgave. Det gør det lettere at bære byrderne, at ære Gud og at give et levende vidnesbyrd om Ham til den yngre generation (v. 3.18-24).

Til anvendelse

De forskellige generationers livsfasen krydser hinanden. Derved kan alle generationer have glæde af hinandens erfaringer.

Til eftertanke

"Den, der regner med Gud og har tillid til Ham, ved, hvad klokken har slået. Og den, der ved, i hvis hænder ens sidste time hviler, behøver ikke at frygte det næste øjeblik" (ukendt forfatter).

# Tidsperioder

Præd 3,1-11

**Hvad er Salomos hensigt med talen om den begrænsede tid?**

Baggrund

Alt har sin tid: at fødes, at dø, at plante og rydde ... ved hjælp af to gange syv modsætningspar peger prædikerer på alle tings begrænsede tid. Det er betegnende, at han begynder med liv og død, altså selve menneskets levetid, inden han går over til at nævne de ting, der fylder denne levetid ud.

Mennesket planlægger (v. 1) og er ansvarlig for sine handlinger. Samtidig må mennesket konstatere, at alt, hvad man gør, er bundet til bestemte tider, og at Gud har sat begrænsninger for menneskets planlægning (v. 17). "Dermed siger han, at mennesket ikke kan råde over tiden ... kun Gud ved, hvordan alting hænger sammen. Mennesket oplever begivenhederne inden for den tid, som Gud giver det. Mennesket kan kun tage imod nuet. Enhver bestræbelse på at ville planlægge og styre sin egen skæbne er på forhånd dømt til at mislykkes" (SEB, kommentar til Præd 3,1-8).

Til fordybelse

Vi oplever barndommen, opvæksten, skolegang og uddannelse, at skulle vælge arbejdsliv, ægteskab, opdrage børn, der senere flyver fra reden, går ind i pensionistalderen, bedsteforælderrollen og engagement i frivilligt arbejde. Men der er også tidspunkter, hvor man oplever vanskeligheder, sorger og bliver såret – alt dette har sin tid. Noget af det var værdifuldt, andet smertefuldt. Når tiden ligger i Guds hånd, så erfarer den troende, hvordan der kan opstå noget evigt ud af det tidsbegrænsede (v. 11).

"Det, der overfladisk betragtet ser ud til at forekomme kronologisk, er – set fra Guds synspunkt – evigt (v. 14-15). Gud har nedlagt evigheden i menneskets hjerte. Mennesket kan bare ikke fatte det fuldt ud (v. 11b). Vi kan kun opfange øjeblikke af lykke i det nu, der hele tiden kommer til os. Denne erfaring er en Guds gave (v. 12-13)" (SAT 2, 1514).

## Ikke planlagte begivenheder

Job 1,13-19;  
2,7-9

**Hvilke skæbnesvangre hændelser vender op og ned på Jobs velordnede tilværelse?**

**Hvilken indvirkning har det på en "velordnet" tro?**

Til fordybelse

Livet bygger på grundlæggende love fra skabelsen, som vi kan have tillid til: gravitation (tyngdekraft), termodynamiske love (varmelære), Ohms lov (forholdet mellem strømstyrke, -modstand og spænding), elektromagnetiske bølger (lys, radio-, mikrobølger, røntgenstråler) m.m. Forskning bygger på lovmæssigheder, der kan måles. Menneket lever dagligt med naturlove uden at tænke videre over det.

Denne erfaring kan friste en til at tænke: "Siden vore fædre døde, er alting blevet ved at være, som det var fra skabelsens begyndelse" (2 Pet 3,4). Men den vished bedrager. Det er ikke alle processer i naturen, der har universel gyldighed og er til at forudse. Hvis vi overfører dette til vores liv, betyder det: Det er ikke alting, der kan planlægges og besluttes. Jakob formulerer det mere forsigtigt: "Hvis Herren vil, så skal vi leve og kan gøre det eller det" (Jak 4,13-15).

Jobs bog beskæftiger sig med den opfattelse af troen, der bygger på følgende lovmæssighed: "Hvis du er from, er Gud med dig, og det vil gå dig godt." Job er trofast over for Gud, og alligevel rammes han gang på gang af ulykker og får lagt sit liv i ruiner.

Noget, der kan ødelægge den vante livsrytme, er fx, at man mister sit arbejde, bliver alvorligt syg, kommer ud for en ulykke, økonomisk ruin, skilsmisse eller dødsfald. Men livsrytmen kan også ændres på grund af positive begivenheder: en karrieremæssig forfremmelse, der medfører større økonomisk råderum, en forelskelse eller en lille ny verdensborgers ankomst.

Selve livshjulet – at vokse, at modnes, at dø – er i store træk fastlagt. Men det ikke-planlagte kommer på tværs af livsrytmen og udfordrer den. Det indebærer muligheden for enten at vokse af det eller at gå ned på det.

Til eftertanke

Hvilke uventede begivenheder har i tidens løb afbrudt min livsrytme? Hvilken rolle spillede troen i den forbindelse?

# Forandringer

ApG 8,1-3;  
9,1-22

**Hvilken rolle spillede det, at Paulus blev blind?**

**Hvilke konsekvenser kan det have haft for ham?**

Baggrund

Med sin resultatorienterede personlighed gik farisæeren Saulus målrettet efter de kristne i Damaskus. Men så sker det, som giver hans liv en helt ny drejning: han oplever et lys fra himlen, en overjordisk stemme og pludselig blindhed. Denne blindhed understreger hans blinde iver.

Damaskusoplevelsen fører til hans omvendelse. Paulus selv ser heri også et kald til apostel (Gal 1,15-17). Forfølgeren bliver til et *udvalgt redskab*. "Redskab kan også oversættes med "beholder". Ordet er en hentydning til, at Gud har suveræn råderet (sml. Jer 18,3-6; Rom 9,20-21)" (SEB kommentar til ApG 9,13-16). På den måde bryder Jesus ind i det planlagte liv og lægger det ind under sin tjeneste. Da Paulus får synet tilbage, har han en ny "vision" for sit liv.

Til fordybelse

Ikke planlagte begivenheder kan vælte den vante hverdag. Men på et tidspunkt vender man tilbage til rutinen. Det har dog meget større betydning, når man kommer ud for ting, der ændrer ens liv grundlæggende. Den mest indgribende forandring er nok omvendelse til Gud. Den, der tilhører ham, er et nyt menneske (2 Kor 5,17). Som følge deraf kan der indtræde ydre forandringer, og vidtrækkende beslutninger kan blive nødvendige. Under alle omstændigheder sker der indre forandringer. Et liv med Jesus efterlader aldrig den troende i den vante situation, for "et nyt liv er blevet til". Gud er specialist, når det gælder forandringer: en ny himmel og en ny jord, skiftet fra synder til et Guds barn, modningen af åndens frugter og ikke mindst opstandelsen i et nyt legeme.

Til anvendelse

"Mon jeg nogensinde ændrer mig?" Den, der stiller dette spørgsmål, har lov til at tage teksterne i Rom 1 og Fil 1,6 til indtægt.

## Gensidige relationer

Rom 15,7  
Ef 4,2.32  
1 Thess 3,12

**Hvilke tegn nævner Paulus som eksempel på et velfungerende fællesskab?**

Baggrund

Paulus er blevet nært knyttet til menigheden i Thessalonika. Han skriver til den, fordi han ikke længere kan holde ud ikke at høre fra den. Da han hører om medlemmernes stålsatte tro, liver han op og er beroliget. Begge parter længes efter et gensyn. Det er apostlens store ønske, at de må udvikle stadig større kærlighed til hinanden og til andre mennesker (1 Thess 3,12).

Til fordybelse

Bibelen er en bog, der handler om relationer. Det er Paulus et eksempel på, selv om han er single. Hans relationer bygger ikke blot på ord. De griber ind i hverdagen og den personlige livsplanlægning.

Gud skabte mennesket som socialt væsen. Det tager sin begyndelse i moderens indflydelse på det ufødte barn og fortsætter med den fysiske kontakt og pludren med den nyfødte. Så længe børn ikke kan stå på egne ben, har de brug for støtte og omsorg. Men dermed er behovet for fællesskab ikke ophørt. Gensidige relationer – især i familien – har afgørende betydning for en sund psykisk balance.

Fordi mennesker omgås hinanden, har de også indflydelse på hinanden. I visse tilfælde kan det endda betyde en ændring i den andens livsindhold og -rytme.

Til anvendelse

Princippet er enkelt. Venlighed, medfølelse, trøst og omsorg er lyspunkter i andres liv. En opmærksom handling, et venligt ord og hjælpsomhed styrker relationen og sætter positive spor i den andens liv.

Resumé

Som mennesker dirigeres vores liv af indefra og udefra kommende omstændigheder. Af og til afbryder Gud rytmen og tvinger os til at standse op. Det er ham, der bestemmer takten i vores liv.

## Spørgsmål til drøftelse

- Indledende spørgsmål
- Hvad kommer I til at tænke på, når man nævner ordet "rytme"?**
- Hvordan vil I beskrive og definere begrebet?**
- 1 Mos 1,1-5
- Ved skabelsen fastsatte Gud dags- og ugerytmen.
- Hvilke muligheder og fordele (måske også ulemper) ser I i denne ordning – generelt og for jer personligt?**
- Præd 3,1-11
- Al aktivitet, ja selve livet, har sin tid.
- Hvordan tackler I den tanke, at "alt kommer og går", men at det også betyder, at der er grænser for, hvor meget man kan planlægge og bestemme?**
- Hvilken indsigt når Salomo frem til?**
- Job 1,13-19;  
2,7-9
- De fleste ønsker sig et velreguleret liv, der kan lægges planer for.
- Hvordan tackler I situationer, der bringer forstyrrelse i jeres livsrytme?**
- Hvilke konklusioner har det fået jer til at drage?**
- Afsluttende spørgsmål
- Det er Gud, der har opfundet tiden, og det er ham, der dirigerer den.
- Hvilke overvejelser gør I jer i den forbindelse, når I tænker på jeres eget liv, og hvordan det hidtil er forløbet?**

# At tage beslutninger

**"Men hvis det er jer imod at dyrke Herren, så vælg i dag, om I vil dyrke de guder, jeres fædre dyrkede på den anden side af floden, eller amoritternes guder, i hvis land I bor. Jeg og mit hus vil tjene Herren"** (Jos 24,15).

Hovedtanke

Mennesket er skabt med evnen til at tage beslutninger.

Introduktion

Den australske missionær og børnebogsforfatter Paul White fortæller i en af sine historier om et æsel, der er utilfreds med kuløren på sit skind. Dets venner ved råd for det og fører det til en hule, hvor ønsket bliver opfyldt. Flere gange går æslet ind i hulen og ønsker sig en ny kulør, men hver gang er det utilfreds. Da æslet senere igen begiver sig ind i hulen, sker det, at hulen styrter sammen. Det når lige akkurat at komme ud. Nogle få øjeblikke efter opdager æslet, at det har fået et stribet skind.

Børnene, der lytter til historien, griner, klapper i hænderne og råber: *Æslet er blevet en zebra, fordi det ikke kunne beslutte sig!* (Paul White, *Der Esel, der ein Zebra wurde*).

Vi mennesker står hele tiden overfor at skulle træffe valg. Angiveligt tager hvert menneske hver dag omkring 20.000 beslutninger. De fleste af dem tager vi lynhurtigt og uden at tænke os længe om. Til andre beslutninger har vi brug for mere tid.

I løbet af denne uge vil vi tænke over, hvordan vi tager beslutninger. Vi vil gøre det ved se på, hvad Gud valgte at gøre i forhold til os mennesker. I lyset af denne erkendelse kan vi også tage vores egne beslutninger i øjesyn.

## Guds beslutning for os

2 Tim 1,9  
Ef 1,3-14

**Hvad fortæller disse tekster om den beslutning, Gud har truffet vedrørende menneskeheden?**

Baggrund

Bibelen åbenbarer Guds hensigt med os mennesker. Det er tanker om fred, som er målrettet på en fælles fremtid (Jer 29,11). Også for Paulus har denne erkendelse afgørende betydning. Utrætteligt forkynder han glædesbudskabet og minder sine medarbejdere og menigheden om, at de er Guds elskede børn.

Gud har ikke forkastet menneskene efter syndefaldet, men holder i kærlighed og trofasthed fast i deres udvælgelse. Han har taget beslutningen om at frelse os. Også den kristne menigheds eksistens bygger helt og holdent på Guds frie og nådige vilje, som ved Kristus blev besluttet før verdens grundvold blev lagt (Ef 1,4-5).

"Han frelste os og kaldte os med en hellig kaldelse, ikke på grund af vore gerninger, men efter egen beslutning og af den nåde, som var givet os i Jesus Kristus" (2 Tim 1,9). I disse ord findes der ingen antydning af nogen som helst forudsætninger, som mennesker skal opfylde, for at blive antaget og frelst af Gud.

Menneskets udvælgelse er Guds suveræne beslutning. Enhver medvirken fra vores side er således udelukket. Denne sandhed rører ved hjertet og forstanden. Paulus indleder derfor sit brev til menigheden i Efesos med en hymnisk lovprisning, hvor velsignelsens fylde udfoldes, som Gud har skænket os ved Kristus. Priset være Gud!

Til eftertanke

"Med evig kærlighed har jeg elsket dig, derfor bevarer jeg min tro mod dig" (Jer 31,3).



# At tage rigtige beslutninger

SI 119,89-105

## Hvordan kan Bibelen hjælpe med beslutningsprocessen?

Baggrund

Salmernes Bog kap. 119 er det længste kapitel i Bibelen og har en enestående komposition. Ethvert af de 22 bogstaver i det hebraiske alfabet er tilegnet en strofe, hvis otte verselinjer begynder med det samme bogstav. Derfor kaldte Luther denne salme *Det gyldne Alfa-bet*. Hele salmen er en eneste hyldest til Guds Ord.

I den tolvte og trettende strofe (v. 89-104) står Guds forordningers evige gyldighed i forgrunden, som man kan sætte sin lid til på trods af alle genvordigheder i livet. Disse ord udtrykker glæden over, at Gud selv ved sin lov underviser den tilbedende, som derfor vandt sig mere indsigt og livsvisdom end *de gamle*, der er rige på livserfaring. I vers 105 bliver Guds Ord sammenlignet med en olielampe (*lygte*), som ikke helt kan erstatte dagslyset, men giver nok lys til det næste skridt, der skal tages.

Til fordybelse

Bibelen hævder at være en vejleder til livet. Det er faktisk muligt i den at finde nogle konkrete råd til forskellige livssituationer. Men dermed være ikke sagt, at Bibelen skal sættes lig med aktuelle bøger på rådgivningsområdet. Den leverer ikke simple "How-to"-svar, men peger mere i retning af livets grundprincipper og tilbyder pålidelig orientering.

Til anvendelse

I samtalen med *Gud*, læsning i *Bibelen* såvel som samtaler og diskussioner med andre skabes der klarhed. På den måde kan vi tage beslutninger, der er gode for os og som har positiv effekt.

Til eftertanke

- "Men hvis nogen af jer står tilbage i visdom, skal han bede om at få den af Gud, som giver alle rundhåndet" (Jak 1,5).
- "Ethvert skrift er indblæst af Gud og nyttig til undervisning, til bevis, til vejledning og til opdragelse i retfærdighed" (2 Tim 3,16).
- "Planer mislykkes, når der ikke er holdt råd, med mange rådgivere lykkes det" (Ordspr 15,22).

# At vælge gode venner

Ordspr 12,26;  
17,17; 18,24;  
22,24-25  
1 Kor 15,33

**Hvilke principper for valg af venner nævnes i disse tekster?**

Til fordybelse

Venner er vigtige. De er ikke udelukkende kammerater i vores barn- og ungdoms eventyr, men bliver også støtter for os i livet som voksne. Psykologer og sociologer har beskæftiget sig udførligt med emnet venskab og konstateret mange positive virkninger ved venskabelige relationer. Den, der dyrker venskabelige relationer, er psykisk mere stabil, fysisk sundere og har en forventet højere levealder. Venner kan også være til hjælp, når der skal tages beslutninger, og det gør godt at tale om problemer med en, man er tæt på og har tillid til.

Selvom Bibelens mennesker levede i familiesamfund, og (stor-)familien var den vigtigste stabilitetsfaktor, kendte man til den vigtige betydning af personlige venskaber. En af de mest kendte historier om sandt venskab er den om Jonathan og David (1 Sam 18-20). Også Jesus kendte til venskabets betydning og satte pris på dem. Til sine disciple sagde han: "I er mine venner" (Joh 15,12-15).

Udover understregningen af venskabets positive virkning, peger Bibelen dog også på mulige farer. Det handler ikke om venskaber for enhver pris. I de ovenfor anførte tekster nævnes kriterier, der kan give nyttig vejledning i at træffe beslutninger for eller imod et venskab. Når der ikke findes fælles værdier, når man får indtryk af at blive udnyttet eller ført bag lyset eller lever i konstant konkurrence med hinanden, burde man alvorligt tænke over, om et sådant venskab vil være attraktivt i længden.

Til eftertanke

"Jeg tænker hemmelige tanker, som andre slet ikke aner, og kun en ven skal man fortælle sine hemmelige planer, så er det godt at ha' en rigtig ven og ha' nogen at betro sig til igen."  
(Eva Madsen, *Vennesang*)

## At lære af sine erfaringer

Præd 2,1-11

**Hvilken erkendelse kommer Prædikeren frem til på grund af sine livserfaringer?**

Baggrund

Prædikeren sætter sig for at undersøge om det, der på hans tid var gældende som luksus og kultur, var kilden til *glæden* (v. 2). Han ville benytte enhver lejlighed til at nyde god mad og drikke og deltage i alle tænkelige fornøjelser. Han gør det, som mennesker, der *holder sig til tåbeligheder*, gør det, men under forudsætning af, at hans fornuft beholder styringen (v. 3). Han forfølger sin trang til at skabe noget (v. 4-6), øger sit antal af tjenere og kvæg, samler sig rigdomme og fornøjer sig med vin, kvinder og sang (v. 7-8).

Endelig kommer han til den slutning: Alt dette formår at give en vis tilfredsstillelse et øjeblik eller et stykke tid, men spørgsmålet om, hvad den varige værdi måtte være, hvad den egentlige mening er, forbliver ubesvaret. Den store lykkefølelse, som man havde håbet på, udebliver.

Til anvendelse

Vi tager beslutninger om, hvorhen vi vil styre vores liv med henblik på arbejde og karriere. Nogle livsbetingelser åbner for interessante perspektiver, andre sætter grænser for planer og mål. Indenfor det spillerum, som vi har til rådighed, kan vi dog foretage meningsfyldte valg til planlægning af vores liv. Oplevede erfaringer spiller her en stor rolle.

Hvor mange mennesker ville ved livets afslutning ikke ønske sig, at de havde tilbragt mere tid med deres partner eller familie og mindre tid på arbejdspladsen?

Til fordybelse

"Af skade bliver man klog!" – Er det sandt?

Hvad mener I om dette: En stor dansk dagligvarekæde havde den bemærkning til de nyansatte praktikanter: "I skal lave mindst fem fejl om året, men samme fejl kun én gang!"

## Den vigtigste beslutning

Matt 7,24-27

**Hvad gør Jesus opmærksom på med lignelsen om at bygge hus på forskellig grund?**

Baggrund

Mange er kommet for at høre, hvad Jesus har at sige. Han tager fat på de vigtigste områder af livet og gør det klart, hvad der virkelig betyder noget i livet (Matt 5-7). Til sidst opfordrer han sine tilhørere til at træffe et valg og tage skridtet fra at høre til at gøre. Vigtigheden af denne beslutning anskueliggør han med lignelsen om det at bygge et hus. Før man begynder at bygge, bør man undersøge undergrunden nøje, fordi det er helt afgørende, hvad man bygger på. Jesus indbyder til at stole på Gud og leve med ham. På dette fundament kan vi bygge vores livs hus, som holder.

Til fordybelse

Gud har i sin kærlighed sagt JA til os. Det, der vækker beundring, er: Han tvinger os ikke til at elske sig. Sand kærlighed er frivillig. Bibelen viser, hvorledes Gud rækker ud til menneskene og søger efter dem for - uden manipulation og tvang - at vinde deres hjerter. Synligt ses det i Jesu liv og tjeneste. Mange tog imod ham og fulgte ham, andre afviste ham, og han lod dem gå.

Til anvendelse

Gud har udvalgt os mennesker til at blive frelst, men vi må beslutte os for, om vi vil modtage eller afvise frelsen. Uden tvivl er det den vigtigste beslutning i livet - med varige virkninger for os selv og også for andre.

# Hvordan takler man forkerte beslutninger

Joh 8,2-11

**Mennesker begår fejl og angret, hvad de har gjort.**

**Hvilken hjælp tilbyder evangeliet i forhold til forkerte beslutninger?**

Til anvendelse

Bibelen beretter ikke kun om troshelte, men også om helt almindelige mennesker, der bestræbte sig på at tage rigtige beslutninger og alligevel måtte gøre den erfaring, at nogle beslutninger i bagklogskabens klare lys var forkerte.

Selvom de fleste mennesker bestræber sig på at træffe gode og rigtige valg, ved jo enhver, hvordan det føles at have taget en forkert beslutning. Nogle mennesker kommer aldrig nogensinde over det – og skader dermed i sidste ende sig selv. Studier har påvist: Hvis man ikke kan tilgive sig selv, koster anger levetid og livsenergi. Negative følelser udløser emotionel stress, der kan svække immunforsvaret. Derfor er det vigtigt at lære at takle forkerte beslutninger.

Forkerte beslutninger og deres konsekvenser bør helst ikke forties eller bagatelliseres, men omtales åbent og ærligt og anerkendes. Guds hensigt er ikke at straffe og fordømme menneskene for deres fejlagtige beslutninger, men at kalde dem til omvendelse og give dem en mulighed for en ny begyndelse. Bibelen viser ved hjælp af mange eksempler, hvordan Gud tilgiver mennesker, der har truffet forkerte valg, og åbner en ny fremtid for dem. Denne erkendelse hjælper i omgangen med forkerte beslutninger.

Resumé

Livet kræver, at der tages beslutninger hele tiden. Blikket på Gud, som har valgt os før tidernes morgen, hjælper os med at tage de rigtige beslutninger.

## Spørgsmål til drøftelse

Udgangspunkt

**Hvilke beslutninger har I stået overfor i denne uge?**

**Hvilke faldt det let at tage, hvilke var noget sværere at tage?**

Supplerende  
spørgsmål

**Hvad gør I, når I står overfor vigtige beslutninger?**

2 Tim 1,9  
Ef 1,3-14

**Hvad siger disse skriftsteder om Guds beslutning, som han har taget i relation til menneskeheden?**

**Hvordan hjælper denne erkendelse jer til at tage beslutningen, at Gud har valgt os?**

Sl 119,105  
Jak 1,5

**Hvordan hjælper Bibelen jer med at tage beslutninger?**

**Hvilke konkrete valg har I haft glæde af?**

Til fordybelse

**Hvordan takler I forkerte beslutninger?**

Fordi Gud har valgt os, behøver en forkert beslutning ikke være en katastrofe eller enden på alting.

**Hvilken betydning har denne tanke for jer?**

# At forberede sig på forandringer

**"Retfærdighed går foran ham, og fred følger i hans spor"** (Sl 85,14).

Hovedtanke

For at kunne forberede sig på forandringer, skal man være klar til det.

Introduktion

Forandringer bestemmer vores liv. "Det eneste konstante er forandringer" (Heraklit). Hvad er vores reaktion på det? "Når forandringens vinde blæser, bygger nogle læhegn, mens andre bygger vindmøller" (kinesisk ordsprog).

Fornemmer vi straks farer i urolige tider, eller griber vi chancen for nye muligheder? Det afhænger sikkert af, hvilken type menneske, man er. Nogle holder af stabilitet, andre er tiltrukket af det nye. Og forandring kan have mange ansigter. Alt afhænger af situationen.

"Den rene form for sindssyge er at lade alt blive ved det gamle og forvente, at noget forandrer sig" (Albert Einstein). Hvor kommer frygten for det nye fra, selv når man synes, noget burde forandres? "Kun den, der forandrer sig, er tro mod sig selv" (Wolf Biermann – musiker og systemkritiker i det tidligere DDR). Er det en samvittighedsløs opportunist, vendekåben, der taler her? Eller er det en modig mand, der tager stilling til nye tilstande?

"Du må selv blive den forandring, du ønsker at se i verden" (Mahatma Gandhi).

Er den ændrede situation skæbne, eller kan den være en forpligtelse? "Hvad ingen vover, skal I turde. Hvad ingen siger, sig det højt. Hvad ingen tænker, tænk det dog. Hvad ingen gør, det skal I gøre. Siger ingen ja, så skal I sige det. Siger ingen nej, så sig dog nej. Når alle tvivler, vov at tro. Når alle løber med, stop op. Hvor alle hylder, tænk jer om. Hvor alle spotter, spot dog ej. Hvor alle sparer, vov at give. Hvor alt er mørke, tænd et lys." (Lothar Zenetti)

# Se til, at du ikke falder!

1 Kor 10,12-13

**Hvordan lyder evangeliet i disse vers?**

Baggrund

"Advarsel og opmuntring følges ad. Paulus er ikke ude på at skabe usikkerhed, men han erkender, at man realistisk set står i fare for at falde, og han ved, at menigheden er helt afhængig af Guds trofasthed" (sml. 1,9) (SEB 1706).

Til fordybelse

Hvordan hænger disse tekster sammen med fornuftig forberedelse?

## **Vær opmærksom på bedragerisk selvsikkerhed**

Kan jeg virkelig til enhver tid stå inde for mig selv? Den lille tvivl, der nager, tvinger den troende til ... at søge Guds nærhed i enhver situation

Er Gud bare et reservehjul – eller er han det femte hjul på vognen, nemlig rattet?

## **Få vished på grund af Guds trofasthed**

Vil man være godt forberedt på i morgen, bør man holde sig til Gud i dag. Sikkerheden kommer ikke af, at man selv præsterer noget – heller ikke fromme gerninger -, men derimod af, at Gud handler nådigt.

Til anvendelse

Er det overhovedet muligt at forberede sig på forandringer? De kommer jo tit overraskende og uden varsel. "Hvis du vil få Gud til at grine, så fortæl ham om dine planer" (Blaise Pascal). Gode intentioner er ikke at foragte. Men virkeligheden slår gang på gang vores planer til jorden. Det gælder om at være opmærksom på forvarsler og holde øje med tegn. Nogle forandringer varsles i forvejen. Så er det godt, når man ikke snubler hovedkulds ind i den nye situation.

Til eftertanke

"At undlade forberedelser er det samme som at forberede nederlag" (ukendt).



## At forberede sig til ægteskab

1 Kor 13,4-8

**Paulus beskriver kærligheden, som om den var en person. Hvad kan det betyde?**

Baggrund

"Kærlighedens højsang" bliver tit citeret. Især ved vielser. Nemt at sluge, svært at fordøje: Kærligheden tror alt, håber alt, tåler alt. Er det virkelig sandt?

Det lyder, som om kærligheden er en person. Hvilken? Kunne det være mig, der tænkes på? Den beskrevne perfektionisme er et alt for stort krav. Disse egenskaber passer på Jesus. Vi lever af hans uendelige kærlighed. Vi kan lære af ham og hans kærlighed.

Man lærer nok særligt intenst om kærlighed i ægteskabet. Det er en livslang skole. "Kærligheden, kærligheden, hvilken salig dunst. Men at leve i ægteskab, det er en kunst" (Theodor Storm – nordtysk digter).

Til fordybelse

Den forhenværende franske udenrigsminister Robert Schumann (1886-1963) blev engang spurgt om, hvorfor han ikke var gift. Han svarede: "Engang trådte jeg en dame over tæerne; det var ikke med vilje. Inden jeg kunne nå at sige undskyld, hvæsedede hun ad mig: "Din tumpe, kan du ikke se dig for, inden du tramper på folk!" Så så hun mig an og stammede: "Å, det må De undskylde, jeg troede, det var min mand."

"Elskende lever af tilgivelsen" (bog af Manfred Hausmann). Kan man være et forbillede – trods svigt?

Til anvendelse

At køre bil uden at have kørekort er en overtrædelse af færdselsloven. Men man må gerne kaste sig ud på ægteskabets løjpe uden forudgående viden. Kunne det være på sin plads med et "kørekort til ægteskab"? Man kan finde hjælp til at forberede sig på og til at berige et ægteskab ved at henvende sig til den lokale præst, kirkens familieafdeling eller på <https://www.familieudvikling.dk/>

Til eftertanke

"Elsk dig selv, så er det ligegyldigt, hvem du gifter dig med" (bog af Eva-Maria Zurhorst)

# At forberede sig på at blive forældre

Ef 3,14-15

**Hvilke konsekvenser kan man drage ud fra den kendsgerning, at Gud er den sande Fader?**

Baggrund

"I den græske tekst til v. 14-15 benyttes et ordspil, der er vanskeligt at gengive i oversættelse ... 'for Faderen, efter hvem hvert fædrenehus (= slægt) i himlene og på jorden har navn.' Forbønnen retter sig mod den, der har skabt alle menneskelige slægter og alle arter af overjordiske magter, den, der – idet han gav dem navne – har kaldet dem ind under sin tjeneste" (SEB 1743).

Herbert Grönemeyer spørger i en sang: "Hvornår er en mand en mand?" Vi kunne spørge: "Hvornår er forældre sande forældre? Hvornår er en far en rigtig far?"

Målestok og forbillede er faderen i himlen. Vi skal elske vores børn, ligesom han elsker os. Hans omsorg er et forbillede for vores omsorg. Han er der for os – det stiller krav til os. Vi må ikke lade os slå ud af, at vi ikke kan leve op til det. Fordi Gud tilgiver os, har vi også lov til at tilgive os selv.

Til fordybelse

Børn kommer til verden uden brugsanvisning. Og det selv om et barns fødsel er en livsændrende begivenhed. Den overvældende glæde over den ny verdensborger iblandes oplevelsen af ansvar. Nu må man ikke gøre noget galt! Men det er jo helt klart: vi forældre er ikke fuldkomne. Måske er mangt et underligt pædagogisk påhit et resultat af endelig ikke at ville gøre noget forkert. I stedet for at tyre en mængde kloge bøger igennem bør man nok hellere have tillid til sin egen indre stemme. Kærlighed er nemlig meget opfindsom. Vi bør lade den sunde fornuft komme til orde.

Til eftertanke

"Man kunne føde velopdragne børn, hvis forældrene var velopdragne" (Goethe). "At give børn en god opvækst kræver en hel landsby" (afrikansk).

## At forberede sig på alderdommen

Sl 71,17-18

**Hvilken hjælp giver Sl 71 til livet i alderdommen?**

Til fordybelse

Vi bliver ældre dag for dag. Men pludseligt og uventet er vi blevet gamle. Hvad er det, alle gerne vil blive, men ingen vil være? Svaret har jeg glemt. Det må være alderen. Alder(dom) er ikke for kujoner. Denne bitre kendsgerning har mange måttet sande. Allerede Salomo talte om de tider, man ikke bryder sig om. Da man ikke kan undgå dem, er det godt at forberede sig på dem. Men hvordan?

Salmernes Bog kap. 71 viser en vej: at være taknemmelig for Guds ledelse fra ungdommens dage, og at fortælle de unge, hvor trofast Gud har ført os gennem hele livet.

Til anvendelse

"Hvis dit korte menneskeliv hele vejen igennem skal bære moden frugt, bør du som ung holde dig i tæt kontakt til de ældre og som gammel holde dig i tæt kontakt til de unge" (Paul Heyse, tysk forfatter f. 1830).

"Den bedste måde at forberede sig på alderdommen er at videreformidle meningen med livet til de unge" (ukendt oprindelse). Adventistkirken arbejder i øjeblikket målrettet på hvordan generationerne kan berige hinanden. Igennem en resurse der hedder iCOR opmuntrer man til samarbejde og idéudveksling på tværs af generations-skæl. Det engelske materiale er tilgængeligt på <https://icor.church/> og vil senere blive oversat til dansk.

Til eftertanke

"Sig 'ja' til de overraskelser, der krydser dine planer, ødelægger dine drømme og giver din vej – ja måske dit liv – en ny retning. De er ikke tilfældige. Giv din himmelske Far lov til at bestemme dine dage" (Dom Helder Camara, ærkebiskop i Brasilien).

# At forberede sig på døden

1 Kor 15,24-26  
Sl 90,12

## Hvad har kundskab om døden med klogskab at gøre?

Baggrund

Salmernes Bog kap. 90 siger: Talte dage er værdifulde dage. Bevidstheden om, at man skal dø, hjælper til, at man kan sætte pris på øjeblikket og blive klar over, hvad der er væsentligt. At man hele livet har øvet sig på at give slip, kan ses som forberedelse til at tage afsked med livet.

Teksten i Korintherbrevet peger dog på noget endnu væsentligere end bare denne visdom, nemlig på afskeden med afskeden. For den troende inkluderer det at forberede sig på døden også kendskab til, at døden har en ende. Døden tilintetgøres, livet genrejses. Det bedste har vi stadig i vente!

Til fordybelse

Ateisten Hans Kahlau havde følgende bemærkning til døden: "Hvis mennesket havde en mor, der tog sig af det, når livet slutter, lige som hun gjorde, da livet begyndte – hvor let ville det ikke være at dø." Hvorfor "hvis"? Vi har da en Far, der trøster os ligesom en mor.

Det, som Kahlau længtes efter, havde Mozart forstået: "Jeg takker Gud, fordi han har undt mig den lykke at kunne erkende ham som den sande nøgle til lyksalighed. Jeg lægger mig aldrig til at sove uden at tænke over, at jeg måske ikke oplever den næste dag. Og dog vil ingen af mine bekendte kunne påstå, at jeg i min måde at være på er mut eller gnaven – og jeg takker min skaber for denne kilde til lykke og ønsker af hele mit hjerte det samme for mine medmennesker" (Wolfgang Amadeus Mozart i et brev til sin far).

Til eftertanke

Da Michelangelo fyldte 86, indrømmede han over for en ven: "Jeg håber, jeg snart bliver kaldt hjem til Gud." Om han da var træt af livet, spurgte venen. "Nej", svarede kunstneren, "jeg har tværtimod stor appetit på livet!"

## Er døden afslutningen på livet eller begyndelsen på livet?

Joh 14,19

Følgende stærke udtalelse stammer fra Jesu afskedstaler. *Jeg lever, og I skal også leve*, siger Jesus, selv om han går døden i møde. Men han går fra livet og ind til livet. Hans bortgang er en bortgang til livet.

*I skal leve*, siger Jesus. Hans liv er stærkt knyttet sammen med vores. Og hans liv vender alt på hovedet. Det lyder absurd, men giver dog mening på grund af ham: Døden ender med livet. Enden er begyndelsen. Denne erkendelse hjælper til, at man tillidsfuldt kan kaste sig ud i livet. Den er en virksom måde at forberede sig på livet efter livet.

Til fordybelse

Kan man overhovedet forberede sig på livet? Hvert livsafsnit er jo det virkelige liv og ikke en prøveperiode. Man kan hverken leve eller elske på prøve. Og: Skal det nuværende liv bare opfattes som en indledning til det evige liv? Begynder det evige liv ikke allerede nu? Vi tror – også – på et liv før døden. Den, der tror, har allerede det evige liv. Den, der samler sig skatte i himlen, øver sig her og nu i evigheds-værdier. Tro, håb og kærlighed er de store "treevigheder". De varer evigt. Den, der med kærlighed imødegår mistro, modløshed og ligegyldighed, tilegner sig egenskaber, der ikke har nogen udløbsdato.

Ikke desto mindre: Selv den, der bærer evigheden i sit hjerte, kan ikke ignorere døden. Men det er opmuntrende at møde mennesker, der bevarer et levende håb, selv når de står ansigt til ansigt med døden.

Til eftertanke

"Dette er enden; for mig er det begyndelsen på livet" (Dietrich Bonhoeffer umiddelbart før sin henrettelse).

Resumé

Tilliden til den uforanderlige Gud er en hjælp til at have den rette indstilling til forandringer.

## Spørgsmål til drøftelse

Indledende  
spørgsmål

"Kun den, der forandrer sig, forbliver tro mod sig selv"  
(Wolf Biermann).

**Hvad taler for, og hvad taler imod dette udsagn?**

Supplerende  
spørgsmål

"Hvis du vil få Gud til at grine, så fortæl ham om dine planer"  
(Blaise Pascal).

**Hvordan kan man forberede sig på overraskelser?**

1 Kor 13,4-8

**Hvilke principper trækker Paulus frem her? Hvordan kan de anvendes på familien?**

"Elsk dig selv, så er det ligegyldigt, hvem du gifter dig med."

**Hvad taler for, hvad imod?**

**Hvad mener I om et "duelighedsbevis til ægteskab"?**

**Hvilke forandringer kan par og forældre komme ud for?**

Sl 71,17-18

**Hvilke råd vedrørende forberedelse til alderdommen giver mening for jer?**

1 Kor 15,24-26  
Sl 90,12

**Hvorfor er det klogt at være bevidst om døden?**

"Dette er enden; for mig er det begyndelsen på livet"  
(Dietrich Bonhoeffer).

**Hvornår har troen på opstandelsen opmuntret jer til at genrejse jer midt i livet?**

**Hvilken smertefuld forandring har tynget jer?**

**Hvilken forandring, I selv har oplevet, har I været glad for?**

## At være alene

**"Jeg kender til at have ringe kår, og jeg kender til at have overflod. I ét og alt er jeg indviet, både at være mæt og at sulte, både at have overflod og at lide mangel"** (Fil 4,12).

### Hovedtanke

Vi er ikke forpligtet til at leve i parforhold eller danne grupper, og der er intet, der kan begrunde en kritik mod dem, der lever som enlige.

### Introduktion

Socialpsykologien skelner mellem det "at være alene" og "ensomhed". At være alene (single) er noget, man kan beslutte, uden at skulle bedømmes af andre, hvorimod ensomhed er subjektiv og knyttet sammen med følelsen af at være forladt.

Det handler om "mennesker, der ikke har nogen, som de kan tale eller dele deres tanker og erfaringer med," sagde den britiske premierminister Theresa May i fjor som begrundelse for, at Storbritannien opretter et "ministerium for ensomhed". *The Guardian* havde allerede for nogle år siden beskrevet landet som "ensomhedens højborg". Ifølge Røde Kors føler i dag flere end ni millioner briter – det er ca. 13 procent af befolkningen – sig ofte alene. Man går ud fra, at der er ca. 200.000 ældre, der højst en gang om måneden fører en samtale med familie eller venner.

Ligeså smertefuld ensomhed kan være, ligeså gavnlig kan den være for at komme på det rene med sig selv. Kun den, der har fundet ud af, hvem man selv er, er klar til at gå ind i et partnerskab. Alle mennesker har brug for en vis grad af nærhed og distance, binding og personlig frihed. Ligeså vel som man har ret til at indgå et partnerskab og dele hus, seng og konto med hinanden, ligeså vel har man ret til gå gennem livet alene eller blive del af et kommunitet (som fx munke, diakonisser, o. lign. fællesskaber). Ethvert menneske har til opgave at finde og forme den bedst egnede måde at leve på.

Når Paulus beskriver, hvordan han definerer sit liv ud fra Kristus, kan det være en vejledning for læseren.

# Hverken ensom eller alene

1 Mos 1,26-27;  
2,18-24

**Hvad er i fokus i disse vers?**

Baggrund

Kapitel 1 taler om mandens og kvindens værdighed. Den er ikke begrundet i kvinde-mand-relationen, men forklares ud fra, at vi er skabt i Guds billede. Enhver kvinde "som sådan" og enhver mand "som sådan" har en egen værdi, idet begge er skabt som unikke væsner.

Kapitel 2 inddrages gerne for deraf at slutte, at mennesket er et socialt væsen. Det skal ikke modsiges. Der er dog fare for at læse en "pligt til partnerskab" ud af dette skriftsted. Adams begejstrede udbrud understreger først og fremmest, at han nu har fundet sit ideelle modbillede.

Det er tydeligt, at de to skriftsteder ikke lader sig forbinde lineært. Begge skriftsteder ønsker at udtrykke noget vigtigt. Også af den grund står begge udsagn så at sige side om side i begyndelsen af Bibelen.

I erkendelsen af, at alle mennesker har modtaget deres værdighed fra Gud, kan vi glæde os over hans godkendelse og velsignelse, når vi binder os til et menneske, som vi tror, kan bringe os lidt nærmere til fuldkommenheden.

Til anvendelse

En 80-årig enke svarede på spørgsmålet om, hvordan hun klarede sig ved at blive alene: "Nok er jeg alene mange timer om dagen, men i virkeligheden er jeg aldrig ensom."

Til fordybelse

Hvordan kan man omgås singletilværelsen på en måde, så man ikke bliver ensom?



## At lære at være alene

Luk 2,42–52

**Hvilke modstridende emner og følelser kommer til udtryk i denne beretning?**

Baggrund

Hos Lukas, der var læge, er der også overleveret socialpsykologiske iagttagelser, som øjensynligt ikke var så interessante for andre evangelister. Han er den eneste, der skriver om, hvad den ældgamle Simeon sagde om den nyfødte Jesus (v.33-35). Derefter følger beretningen om den 12-årige Jesus i templet. På vejen mod sit kald kapper den opvoksede søn langsomt trådene til den familie, han stammer fra, og dens traditioner. Derved åbenbarer han en indre frihed, der nærmest virker sårende (se også kap. 8,19-21).

Til fordybelse

Ved at se på skaberen og ved at opdage, at man er skabt i Guds billede (1 Mos 1,26-27), kan der ligge en vej til at finde sin egen identitet og udleve denne. I bedste fald bliver Gud den medspiller, som leder menneskene til deres livs fulde udfoldelse. Dertil hører at acceptere alle livets erfaringer – de positive såvel som de smertelige.

Til anvendelse

Modne mennesker er personligheder, der hviler i sig selv. Deres selv-værd er ikke afhængigt af andres reaktioner. De har opdaget deres muligheder, deres grænser og sidst, men ikke mindst, hvori deres kald består. Selvfølgelig eksisterer ingen af os løsrevet fra vores medmennesker, men de bør ikke blive vores livs eneste mening. Konkurrencen om anerkendelse og udmærkelse fra andre mennesker fører til, at mange bliver afhængige og manipulerbare, og at de ikke kan finde denne indre frihed, som vi kan se hos Jesus og Paulus.

Til eftertanke

"Endnu ser vi i et spejl, i en gåde, men da skal vi se ansigt til ansigt. Nu erkender jeg stykkevis, men da skal jeg kende fuldt ud, ligesom jeg selv er kendt fuldt ud" (1 Kor 13,12).

# At være alene mod sin vilje

2 Mos 22,21-22  
Jer 22,3

**Hvorfor kaldes israelitterne til at være et værn for enker og forældreløse?**

**Hvad tyder Guds bud i Jeremias' bog på?**

Baggrund

Det er iøjnefaldende, at det kun er enker, men ikke enkemænd, der omtales. "I et patriarkalsk samfund hørte en kvinde, der havde mistet sin ægtefælle, og et barn, der havde mistet sin far, til de på flere måder socialt og økonomisk, juridisk og religiøst forfordelte og ofte trængte. Det var dem, der oftest var truet af udnyttelse, fordi de ingen retsbeskyttelse havde og ikke var dækket økonomisk" (søgeord: „Witwen und Waisen“, [www.bibelwissenschaft.de](http://www.bibelwissenschaft.de)).

Til fordybelse

De bibelske skriftsteders kulturelle baggrund kan ikke sige ret meget om det at være alene. Tilværelsens muligheder for at være enlig var af mange grunde upraktiske og ufordelagtige. Derfor er det ikke let at overføre skriftstederne fra deres historiske kontekst til en nutidig. Det kræver omhyggelig læsning og viljen til ikke overilet at overføre holdninger fra dengang til i dag.

Til anvendelse

Det er en traumatisk erfaring, som i reglen påtvinges mennesker uønsket, at blive ene eller skilt eller at have mistet den ene eller den anden af forældrene. Først af alt skal livet organiseres under de ændrede rammebetingelser. Det er vigtigt at tilbyde steder, hvor der findes rum til afsked og sorg og mulighed for at kunne tale om sine bekymringer og ængstelser. Smerter bør tillades, og der skal kunne søges løsninger. Under disse forhold er hverken moralske vurderinger eller forslag gavnlige til, hvordan situationen på kort sigt kan ændres. Det kræver tid og tålmodighed at vende tilbage til normaliteten og stillingtagen til, hvordan livet fremover skal organiseres.

# At vælge ikke at gifte sig

1 Kor 7,25-31

**Hvad er for Paulus gode grunde til at leve som ugift?**

Baggrund

Paulus begynder sin redegørelse med at slå fast, at han ikke har noget påbud fra Herren, men giver sin egen mening til kende. Dette gør det muligt at behandle sagen åbent. Paulus forklarer fordele og ulemper og overlader beslutningen til myndige menighedsmedlemmer, om de vil gifte sig eller ej. Et forslag om at opløse eksisterende partnerskaber, selv med ikke-troende, eller en nedvurdering af seksuel tiltrækningskraft findes ikke hos ham. Hans synspunkt tager udgangspunkt i Gamle Testamente (1 Mos 2,24). Apostlen anser sin tid og dens omstændigheder for at være gode grunde til fravalg af ægteskab.

Til fordybelse

I Bibelen findes forskellige eksempler på mennesker, der ikke var gift, eller hvis partnerskab var vanskeligt. Jeremias blev anvist til ikke at gifte sig (Jer 16,1-3). Om Ezekiel hører vi, at han ikke får lov til offentligt at sørge over sin hustru. (Ez 24,15-18). Endvidere måtte profeten Hosea på sin side forlige sig med, at hans hustru var en prostitueret og ville forlade ham for en anden mands skyld. (Hos 1-3). Også Jesus forblev ugift.

Til anvendelse

Paulus' argumentation viser, at han har tillid til de menneskers dømmekraft, som er ham betroet. Han antager, at de kan tage rimelige beslutninger i forhold til deres konkrete livssituation. Han er ikke bekymret for, om menigheden på grund af forskellige synspunkter skulle splittes, og han nedvurderer heller ikke på forhånd, hvad andre måtte beslutte.

Til eftertanke

Hvilke konsekvenser har det, når et menneskes selvværd er afhængig af relationen til andre?

## At være alene for Guds skyld

Mark 1,35  
1 Kor 7,5

**Hvad er årsagerne til, at Jesus trækker sig tilbage til ensomheden?**

**Hvad opfordrer Paulus til, når den ene ægtefælle ønsker at trække sig tilbage?**

Baggrund

Jesus opsøger et *øde sted* for at bede. Stedet, hvor han trækker sig tilbage fra menneskemængden, der leder efter ham, bliver ørkenen (sml. Matt 14,13; Mark 1,45), hvor han – men også disciplene – kunne finde hvile og ro (Mark 6,31-32). Ensomheden gør det muligt at koncentrere sig om bønnen (Mark 1,35; Luk 5,16) og få et mere inderligt møde med Gud.

Til fordybelse

Det er ikke i orden at tvinge nogen til at leve i cølibat. Men når en person frivilligt trækker sig tilbage for at søge fællesskab med Gud, og både indadtil og udadtil vil være fri til at møde ham eller endda at leve med ham helt og holdent, er det ikke et forhold, andre skal vurdere. Jesus selv er et forbillede for en sådan adfærd. Kirkehistorien kender til talrige eksempler på mennesker, der helt eller for en kortere tid blev eremitter for i isolation at tjene Gud.

Til anvendelse

For mennesker, der lever i faste forhold, kan det også være meningsfyldt midlertidigt at trække sig tilbage til stilheden. Den slags tilbage-trækning må ikke blive en skjult flugt fra partnerskabet. Dermed ville det åndelige motiv blive misbrugt. Den, der ønsker at tage sig en stilletid, bør tale åbent med sine pårørende om bevæggrundene for det.

Til eftertanke

"Jo mere ensom et menneske er, desto tydeligere hører det Guds stemme" (Lev [Leo] Tolstoj)

# At leve med blikket rettet mod Gud

Fil 4,12-13

**Hvilke grunde findes der til, at Paulus' synspunkter kan anvendes på alle livets områder?**

Til fordybelse

Paulus har lært at være omgivet af såvel ringe kår som overflod. "Begge dele sammen – det er sand frihed ... Vores forkerte tanker om den guddommelige nåde og vores manglende evne til at gøre det gode fremkalder ofte tåbelige forventninger og hindrer os i 'at lære' og i at gøre brug af vores vilje" (Werner de Boor, WStB, Philipper, Berlin 1964, 151).

Til anvendelse

Menneskene ordner tit tingene i livet efter princippet *enten – eller*. Men i realiteten kræves dog ofte et *både – og*. Det kræver øvelse at tænke og udholde modsætninger. Hvor dette lykkes, er det et værn imod, at vores eksistens "går op i limningen". Det bliver unødvendigt at skille visse livsområder og livserfaringer fra. Beskrivelsen af folk som hellige er ikke kendetegnet ved, at de bliver skånet for alle vanskeligheder – det er mennesker, der forbavsede nok takler tilværelsen, selvom også de kommer ud for lidelser og smerte.

Til eftertanke

"Et perfekt menneske er i sidste ende det menneske, der bevidst kan tilgive og acceptere ufuldkommenhed i stedet for at tro, at han eller hun er hævet over ufuldkommenhed" (R. Rohr).

Resumé

Mennesker finder deres kald og identitet ved at rette blikket mod Gud. Udfordringen, som alle mennesker står overfor, er at forme deres eget liv svarende til de konkrete situationer.

## Spørgsmål til drøftelse

Udgangspunkt

"At skulle være alene, er det sværeste, at kunne være alene, det skønneste" (Hans Krailsheimer).

**Hvilket spændingsfelt antydes der i dette citat?**

1 Mos 1,26-27  
2,18-24

**Hvilke forskellige træk genkender I i disse to tekster?**

**Hvad tydeliggøres her?**

Luk 2,42-51

**Hvad kan vi lære af mennesker, der på lignende måde positionerer sig klart i et fletværk af relationer?**

**Hvad er farerne ved at have en sådan holdning?**

Mark 1,35

**Hvordan påvirkede Jesu midlertidige tilbagetrækning hans evne til at forholde sig til andre mennesker?**

**Hvilken erfaring har I gjort jer, når I trak jer tilbage for en tid?**

Jer 22,3

**Hvor oplever I en nedvurdering og ringeagtelse af mennesker, der lever alene?**

**Hvad kan vi gøre for at modvirke dette?**

Fil 4,12-13

**Hvilken betydning har dette ord af Paulus for jer?**

# Gammel visdom for moderne familier

Tekster fra  
Ordsprogenes Bog

**"Stol på Herren af hele dit hjerte, og støt dig ikke til din egen indsigt. Hav ham i tankerne på alle dine veje, så vil han jævne dine stier"** (Ordsp 3,5-6).

Hovedtanke

Ordsprogenes Bog indeholder gamle visdomsord, også vedrørende familielivet. Når man læser dem i dag, bør man tage i betragtning, hvilken tid og hvilken kultur de hører hjemme i.

Introduktion

Livet skal lykkes. Det ønsker unge mennesker, der stifter familie og opdrager børn. Men hvordan fungerer livet? Hvordan kan man opnå, at alle i en familie er lykkelige og føler sig trygge?

For det meste overtager mennesker intuitivt de normer, der var gældende i de familier, de kommer fra, uanset om de fungerede godt eller dårligt. Først med tiden begynder man at reflektere over og eventuelt ændre på dem.

Der findes en del litteratur om emnet, der kan være til stor hjælp og vejledning vedrørende ægteskab og familieliv. Bibelen indeholder også en slags rådgivende litteratur. Her skal især nævnes Ordsprogenes Bog. Denne samling af ordsprog havde nemlig lige siden de israelitiske kongers tid til formål at vejlede unge mennesker i, hvordan et liv kunne lykkes. Det skal ganske vist forstås på baggrund af datidens kultur og tillid til, at Guds magt kunne fremme det gode liv.

I takt med at samfundet forandrer sig, ændres familieliv også. Samfundets udvikling, den tiltagende individualisering, mobilitet og digitalisering – det har alt sammen indflydelse på familielivet. Hvordan kan ordsprog fra en helt anden tid og kultur hjælpe os i vores måde at skabe familieliv på?

## Visdom som hjælp til livet

Ordsp 24,3

**Hvad anser visdommens formidler for uundværligt, for at et familieliv kan lykkes?**

Baggrund

Dannelsesidealet for overklassen i det gamle Mellemøsten var at begribe, hvordan livet fungerede. Man iagttog livet, analyserede det og sammenholdt og systematiserede sine erfaringer. De lovmæssigheder og erfaringer, man oplevede, formulerede man som ordsprog, som blev formidlet videre til de yngre elever i skolerne.

Formålet med at samle denne visdom var at blive i stand til at tackle livet, at kunne holde sammen på familien, slægten og generationerne – hvilket var livsvigtigt – og værne om de grundlæggende værdier: livet og friheden og at styrke evnen til at omgås ting (som fx penge og alkohol), kvinder, andre mennesker og sig selv på den rette måde. Ud fra disse værdier ønskede man at vise den unge generation vejen til et vellykket liv (Ordsp 10,27; 13,13-14).

Den pædagogiske metode i denne formidling af dannelse var ikke så meget forbud og påbud, men mere en rådgivning: Vær opmærksom på sammenhængen mellem det, du gør, og hvordan det går dig, på godt og ondt. Gå ud fra, at menneskets begrænsninger er en realitet, lige så vel som, at Gud er en realitet!

Ordsprogene som personligt oplevede livserfaringer kan også sige os noget i dag – både mødre, fædre og børn. Vi må ganske vist være opmærksomme på, på hvilke områder gammeltestamentlige ordsprog, der stammer fra en helt anden kultur, understøtter vores nu-gældende ægteskabs- og familielovgivning, og hvor de er i modstrid med den.

Til fordybelse

Har jeg nogensinde beskæftiget mig med den gældende familieretlige lovgivning?



## Troskab i ægteskabet

Ordsp 5,1-23;  
6,20-35

**Hvad bliver unge mænd advaret imod, og hvad bliver de rådet til?**

Baggrund

I Ordsprogenes Bog står to kvindeskikkelser over for hinanden. Visdommen (1,20; 8; 9,1-6) personificerer livets vej hen imod et meningsfyldt liv levet efter Toraens principper. Hun hører hjemme i Guds sfære og kan beskytte mennesker imod sin modsætning, dårskaben (9,13), der er lovbrydernes dødbringende livsstil. Dårskaben er samtidig den fremmede kvinde (2,16-19; 5,1-13; 6,20-35; 7,1-23). Visdommen opfordrer unge mænd til at følge den visdom, de har fra deres opvækst, og advarer dem samtidig imod at lade sig lede på afveje af "fremmede" former for livsstil. Desuden advarer hun imod utroskab med en anden, gift kvinde, for det kan ende med en dødsdom (3 Mos 20,10). Manden bør søge og finde kærlighedens fylde hos sin egen kone.

Til eftertanke

De, der sammen var i den syvende himmel og ønskede at elske hinanden i al evighed, nærrede ikke for store forventninger. De gav afkald på deres illusioner og accepterede hinanden med de begrænsninger, bekymringer og den sårbarhed, de hver især havde. De bebrejdede ikke hinanden disse ting, men trøstede derimod hinanden. De værnede om hinandens værdighed og støttede hinanden. De delte deres længsler, deres smerte og deres lykke. De interesserede sig for, hvad den anden var optaget af, og skabte rum til hinandens livsudfoldelse. Derfor ophøjede Gud dem og førte dem til lykkelige højder og tryghed.

(Frit efter et kærlighedsdigt anvendt ved en vielse med baggrund i Fil 2,5-9)

# Vise ord til fædre og sønner

Ordsp 13,1-25

**Hvordan beskriver visdommens formidler en "velopdragen" søn?**

**Hvordan beskrives hensigtsmæssig livsførelse?**

Baggrund

I versene 1-6 stilles den gode, flittige, besindige og retfærdige søn op som modsætning til den udisciplinerede, dovne, falske søn, der bryder loven. At være vis betyder at lytte til sin fars formaninger og lade sig irettesætte.

Gang på gang understreges det, hvor vigtigt det er at kunne styre sig – især sin tunge. Ubehersket grådighed giver ingen tilfredsstillelse – uanset på hvilke områder. Det er derimod gavnligt at udvise selvbeherskelse.

Versene 15-17 antyder, hvilken virkning det kan have at følge vise råd. Da den kloge forudser konsekvenserne af sine handlinger, møder han velvilje og kan dermed være en god formidler, så konflikter kan undgås til alles bedste.

Til anvendelse

De dyder, der nævnes i teksten, såsom besindighed, ærlighed, flid, grundighed, omhu og viljen til kritisk selvrefleksion er noget, der beriger tilværelsen. Den, der viser sine børn disse værdier i praksis, vil sandsynligvis også kunne give dem videre. Her gælder ordsproget om æblet, der ikke falder langt fra stammen.

At den uretfærdige må gå med tom mave på grund af sin livsstil (v. 25), er en grundlæggende overbevisning i orientens visdomstænkning. Virkeligheden er dog tit en anden. Det udtrykkes i et andet ordsprog: "Fedt svømmer ovenpå" (sml. Præd 8,8-14). Alligevel gælder løftet til den *retfærdige*, som vil gå på Guds veje.

Til overvejelse

Hvilke værdier ønsker jeg at give videre?

# Konsekvens i opdragelsen

Ordsp 23,13-14;  
13,24

**Hvordan beskriver visdommens formidler en kærlig far?**

Baggrund

Versene her udtrykker et grundlæggende princip i antik opdragelse: Et barn bør opdrages i småbørnsalderen, så længe det kan "bøjes".

Til fordybelse

For at opdrage et barn rigtigt, måtte man derfor også slå det, som opfattedes som tegn på en fars kærlighed. I Mellemøsten var det almindeligt med den slags formaninger. Fra Assyriens rådgiver Achikar, der levede i det 5. årh. f.Kr., er der fx overleveret: "Forskån ikke din søn for riset ... Når jeg slår dig, søn, skal du ikke dø" (Echter Bibel IV, 480).

"Das bürgerliche Gesetzbuch" i Tyskland foreskriver: "Børn har ret til en opdragelse uden vold. Korporlig afstraffelse, psykisk vold og anden form for nedværdigende behandling er ulovlig."

Tilsvarende findes i dansk lovgivning i Forældremyndighedsloven §2, stk. 2: "Barnet har ret til omsorg og tryghed. Det skal behandles med respekt for sin person og må ikke udsættes for legemlig afstraffelse eller anden krænkende behandling."

I stedet for ris, vold og afstraffelse har børn brug for at opleve respekt, tryghed og nærvær. Og de har brug for klare retningslinjer, der ikke bør efterleves med tvang, men med konsekvens. Det gælder ikke om at straffe et barn ved at nægte det ting, det holder af. Det er meget vigtigere, at barnet forstår, at alle handlinger har konsekvenser. Grænser bør være klare, og det bør konsekvenserne for overtrædelse også. Men grænserne bør tilpasses barnets udviklingstrin. Og man bør kunne tale om dem.

Til eftertanke

Læg mærke til dit barns gode egenskaber! Vedvarende kritik gør børn stædige, medfører mindreværdskomplekser og en opgivende holdning. Et harmonisk familieliv med fornuftige grænser opnås ved hjælp af megen kærlighed, oprigtig anerkendelse og konsekvenser, der giver mening.

## Rollemodeller

Ordsp 31,10-31

### Hvordan beskrives den ideelle kvinde?

Versene 10-31 udgør et selvstændigt digt, der sandsynligvis stammer fra tiden efter eksilet. De 22 vers begynder med hver sit bogstav i det hebraiske alfabet. Det er en lovprisning af "en stærk kvinde", den dygtige hustru. Efter gammel mellemøstlig skik tog den betydningfulde mand sig af det offentlige liv og retsafgørelser "i porten". Kvinden sørgede for det økonomiske grundlag og øgede selvstændigt – ganske vist understøttet af manden – besiddelserne ved hjælp af kloge handler og investeringer. En sådan kvinde kan manden betro sig selv og alt andet til. Han er velanset også på grund af hende. Hendes dyder bliver i vers 30 nævnt på niveau med gudsfrøgt.

Til anvendelse

Kvindens og mænds roller har ændret sig radikalt i takt med den samfundsmæssige udvikling (industrialiseringen, kvindebevægelsen, verdenskrigene). Stivnede kønsrollemønstre, såsom "kvinder hører hjemme i køkkenet, de føder børn, og manden sørger for økonomien", hører mere og mere hjemme i fortiden. Juridisk er kønnene ligestillet, omend der i praksis stadig er plads til forbedring. Følgelig er rollerne til stadighed genstand for nye aftaler i takt med, at livssituationerne ændrer sig. Dette gælder ikke kun i Folketinget, men også i familierne. Mænd engagerer sig i husholdningen og går på deltid for at passe deres børn. Uanset hvordan rollerne fordeles, så er det altafgørende, at begge parter kan regne med hinanden og er solidariske. Desuden er det godt, når parterne – ud over de daglige pligter – giver hinanden tid og plads til at rekreere.

Til eftertanke

Det, at synet på rollerne ændrer sig, er udtryk for liv.

## Humor i familielivet

Ordsp 21,9,19;  
22,13; 26,14-15;  
27,15-16

**Hvilke virkemidler benytter visdommens lærer for at formidle sin lære?**

Baggrund

I hjørnet på det flade tag kunne man indrette et nødleje, ja endda et lille kammer (sml. 2 Kong 4,10). Hullet i taget (27,15) leverer sammenlignende billeder på to måder: det uafledelige tagdryp og ulemperne ved at skulle bo i sådan et hus. Teksten i 27,16 siger: Vand, der hele tiden drypper, er lige så enerverende som en stridbar kvinde. Man kan ikke holde hende nede – lige så lidt som vinden. Og lige som olie altid glider af hånden, er hendes tunge ikke til at standse.

Den dovne finder på de mærkeligste undskyldninger (22,13). Ordsp 26,14 benytter en sjov sammenligning: Begge vender og drejer sig, men kommer ingen vegne. Den dovne har ikke engang energi til at stå op. I kap. 26,15 orker den dovne ikke engang at føre maden op til munden.

Til fordybelse

Lige så enkel tanken bag disse ordsprog er, lige så underfundig er humoren (26,14), den grove satire (22,13; 26,15) og den bidende ironi (24,33), som forfatteren benytter for at få sit budskab ud. De gamle lærere var i besiddelse af både ånd og vid. De var klar over, at humor er et godt pædagogisk virkemiddel. "Det er ligefrem et kendetegn på den vise, at hans visdom ledsages af et smil" (*Die Botschaft des Alten Testaments*, Stuttgart 1964, Bd. 16, 271).

Til eftertanke

Hvilken betydning har humor i mit liv?

Resumé

De vise ord i Ordsprogenes Bog kan berige (familie)livet, hvis man er opmærksom på, at visse idealer, love og regler nødvendigvis undergår kulturelle ændringer.

## Spørgsmål til drøftelse

Indledende spørgsmål	<b>Hvilke erindringer fra jeres barndom holder I mest af?</b>
Supplerende spørgsmål	<b>Hvad ville I gerne takke jeres forældre for?</b>
Ordsp 13,1	<b>Hvad ville I gøre anderledes, hvis I fik mulighed for at opdrage børn i dag?</b>
Ordsp 23,13-14; 13,24	Ethvert barn har ret til kærlig opdragelse uden vold. <b>Hvordan kan man kombinere kærlighed med konsekvens?</b>
Ordsp 31,10-31	<b>Hvilke rollemodeller er I vokset op med?</b> <b>Hvordan vurderer I nutidens fleksible syn på rollerne?</b>
Uddybende spørgsmål	<b>Hvordan kan vi få mere humor ind i vores liv?</b>
Afsluttende spørgsmål	<b>Hvad er efter jeres mening afgørende for et harmonisk familieliv?</b>

# Kærlighed og lidenskab

Højsangen

**"Læg mig som en seglring ved dit hjerte,  
som en seglring om din arm;  
for kærligheden er stærk som døden,  
lidenskab er grum som dødsriget,  
dens flammer er flammer af ild,  
en voldsom brand"** (Højs 8,6).

Hovedtanke

Erotik og seksualitet er frydefulde gaver fra Gud og samtidig en op-gave, der kræver megen omtanke.

Introduktion

En af livets lyksalige følelser er forelskelsen. Alle, der har oplevet den, ved, hvor stærk denne følelse er, hvor voldsom lidenskab kan blive, hvad man bliver i stand til, og hvad dens styrke gør ved én. Den kan gøre uendelig lykkelig, men også være ødelæggende.

Måske på grund af den erotiske lidenskabs ambivalens blev seksualiteten tidligere i kristendommen nedvurderet, tabuiseret og til tider også dæmoniseret. Det er der ikke belæg for i Bibelen.

Med optagelsen af Højsangen i den gammeltestamentlige kanon anerkendte de jødiske rabbinere, at kærligheden mellem mand og kvinde er en gave fra Gud. Allerede de første ord *Ville han blot give mig kys af sin mund!* (1,2) gør bogens erotiske orientering tydeligt.

Sangenes sang betragtes i dag mange steder som en samling af kærligheds- og bryllupssange, der dels har form af monolog, dels af dialog mellem to elskende. Den har paralleller til egyptisk kærlighedslyrik. De enkelte sange er ordnet som perler på en snor. Scenarier og steder skifter i hurtig rækkefølge. Dialoger, som de elskende fører, finder nogle gange sted i det kongelige palads, undertiden i haven, vingården, marken, på græsgangene eller i byen. Det handler om drømme og håb, længsel og opfyldelse, men også om frygt, skuffelser og kærestesorger. Sammenligninger fra naturen og erotiske hen-tydninger appellerer til alle sanser. Sangenes sang åbner sig bedst for læseren i en moderne oversættelse. (<https://www.bibelselskabet.dk/nu-kan-du-laese-hojsangen-i-dugfrisk-oversaettelse>)

# Lifligere end vin – stærk som døden

Højs 1,2-4;  
8,6-7

**Hvilken længsel udtrykker kvinden i disse skriftsteder?**

Baggrund

I *Sanges sang* kan man skelne mellem forskellige genrer af sange: Sange om længsel (1,2-4; 8,1-4), om beundring (1,9-11; 4,8-11), om pral (6,8-10; 8,11-12) og beskrivelser, der skildrer den elskedes fysiske fordele (4,1-7; 5,10-16; 7,2-6). I sangen om længslen (kap. 1,2-4) skifter kvinden mellem anden og tredje person. Det er et lille rært virkemiddel, som også findes i Salmernes Bog.

Pigen føler hendes elskedes nærvær som berusende (vin) og forføderisk (salveolie). Også for Prædikerens (9,7-9) hører vin, olie og elskov til livets fylde. Med udtrykket *kongen* menes den elskede. I Højsangen glider de elskende ind i forskellige roller: Hyrde (1,7), vingårdsvogter (1,6), gartner (6,2.11). Igen og igen bliver den elskede til kongen og den elskede pige til fyrstedatter (7,2). Tilsvarende traditioner findes i Melleømøsten, hvor brudeparret i ugen efter brylluppet fejres som konge og dronning (Wilhelm Rudolph, *Das Hohe Lied*, Kommentar zum Alten Testament, Berlin 1970, 101f.).

I kap. 8,6 taler hun til ham. Segl (i størrelse af 1 til 2,5 cm som små stenplader eller rullesegl) blev båret i en snor om halsen eller på armen (den danske oversættelse taler om en *segling*). Hun ønsker sig at være nær ved sin elskede som et segl. Han skal i tanke og gerning altid være bundet sammen med hende. Lidenskabens sammenligning med en stormflod eller dødsriget, som ingen kan komme uden om, siger noget om dens styrke. Ingen kan slukke ilden af ægte kærlighed. Det ville være grotesk, at man skulle kunne købe sig til den slags kærlighed.

Til anvendelse

Erotisk lidenskab kan gribe alle mennesker til enhver tid. Det er vigtigt at lære at beherske denne kraft. Der er intet ondt ved den. Men der burde heller ikke opstå ondt af den.



## Jeg vil søge ham, jeg elsker så højt

Højs 1,7-8;  
3,1-5; 5,2-8

**Hvad er fælles for de tre sange, der handler om længsel, og hvad er forskellen på dem?**

Baggrund

At søge og at finde er vigtige elementer i Højsangen. I kap. 1,7-8 optræder de forelskede som hyrder. Udover kongelige fester (1,2-4) og vingården (1,5-6) er også hyrde-emnet et yndet virkemiddel i kærlighedspoesi. Den spørgende pige ønsker at møde sin elskede, men ved ikke hvor. *Jerusalems døtre* svarer noget spidst: Hvis hun ikke ved, hvor han er, skal hun da bare følge småkvægets spor og søge efter ham. *Kiddene* er en erotisk hentydning til hendes bryster (sml. 4,5; 7,4).

I de to andre sange skal man bemærke, at kærlighedspoesien ikke afspejler virkeligheden, men vil repræsentere de elskendes følelser. Det er kærlighedsdrømme, drømmefortællinger. Kap. 3,1-5 lever af spændingen mellem at søge og finde, længsel og opfyldelse. I mode-rens hus finder længslen sin opfyldelse hos den elskede.

Drømmefortællingen i kap. 5,2-8 lever af spændingen mellem "længsel" og "ikke at finde". Hun hører, at hendes elskede kommer, og afviser i første omgang hans tryglen om at komme ind med erotiske drillerier, hvilket øger hans begær. Da pirringen når sit højdepunkt, er den elskede pludselig forsvundet. Ude af sig selv af skuffelse begiver hun sig ud i natten for at søge efter ham, miskendes af repræsentanterne for opretholdelsen af den offentlige orden (*vægterne*) og mishandles som skøge. Så betror hun sin smerte til *Jerusalems døtre*. De fungerer som hjælpere, så elskovslængslen falder til ro. Gute Nachricht Bibel (en oversættelse til hverdagstysk) gengiver omkvædet i kap. 3,5 således: "I Jerusalems piger, lad os være alene ... Vi elsker hinanden, forstyr os ikke!"

Til anvendelse

Længslen indfries ikke altid. Uheldige vilkår, ikke gengældt kærlighed eller ægtefællers længsel efter fysisk kærlighed på forskellige tidspunkter, kan forhindre opfyldelsen. Så er der kun ét at gøre: at kanalisere længslen konstruktivt.

## Forårsfornemmelser

Højs 2,8-14;  
4,12-5,1;  
7,11-14

**Hvilke billeder fra naturen anvendes her for at beskrive elskovstanker?**

Baggrund

I Højsangens sange bliver naturen ofte stedet for elskovslængslens opfyldelse. Årsagen dertil lå sikkert også deri, at der var trangt, hvor flere generationer boede sammen, og at der så ikke var plads til intimt samvær. Græsgange, mark, have eller vingård var steder, hvor man havde plads og var ugenert. I sangen forstærker billederne af den vågnende natur og længslen efter elskov gensidigt hinanden.

I en sammenligning med oldegyptisk såvel som moderne palæstinensisk, syrisk eller arabisk kærlighedspoesi ses det tydeligt, at kærligheds poesien har et symbolsk "kodesprog". Hebraiske udtryk er flertydige og kan tjene som metaforer for erotiske og seksuelle handlinger uden at benævne dem direkte. Som verberne *erkende*, *gå ind* eller *komme* står også *spise*, *drikke*, *plukke* eller *græsse* i bestemte sammenhænge for samlejet, mens f.eks. *haven* kan stå for kvindens erotiske ynde (4,12) og hendes intimsfære (4,16), ligesom vingården (2,15), balsambedet (6,2-3) eller kilden (sml. 7,3). Sådan set udtrykker kvinden umisforståeligt i 4,16 og 7,12-13 sit begær efter elskov.

Sangenes sang beskriver hverken hverdagen i ægteskabet eller synger om "den frie kærlighed". Den prøver at formidle noget af kærlighedens overvældende kraft, som kommer til udtryk i længslen. Poesi idealiserer virkeligheden ved at benævne det væsentlige og udelade alt andet.

Til eftertanke

Det rette sted at vise kærlighed ændres i løbet af livet: Først er der "kærlighedshaven", så den fælles omsorg for børnene, opgaverne i arbejdslivet, derefter at være noget for de plejekrævende forældre eller den aldrende partner. Sande elskende har hele livet *deres* rette sted, hvor de kan finde og elske hinanden.

## Alt på dig er smukt

Højs 4,1-7  
5,9-16; 7,1-10

**Hvilke områder stammer begreberne fra, som kroppens skønhed omskrives med?**

Baggrund

Tre sange beskriver anskueligt med metaforer (billedlige sammenligninger) fra den levende natur, hvordan de elskende føler sig frem langs hver del af kroppen og beskriver ikke blot det ydre, men også hvilken dynamik, fascination og følelsesmæssige virkning, der udgår fra den elskede.

Sammenligninger med dyr står for bevægelse, kraft og virilitet. Den bølgende gedeflok signaliserer sprudlende livskraft, gazellerne står for graciøs ynde og erotisk fortryllelse, duen er et billede på livlighed, friskhed og livsfylde. Liljernes daglige cyklus med blomstens lukning og åbning står for regeneration og frugtbarhed, eller der, hvor det tjener som billede på den elskedes læber med duften, der udgår fra hans kys. De vellugtende urter signaliserer erotisk tiltrækning.

Sammenligningen med tårnet udtrykker kvindens stolte værn og uindtagelighed, hvededyngen betyder frugtbarhed. I sammenligningen med farven rød, der er udtryk for det mandlige skønhedsideal, materialerne guld, elfenben og safirer samt cedertræ sættes den elskede tæt på det guddommelige (sml. Sl 8,6). Af cedertræ udskar man gudebilleder.

Til eftertanke

Forelskede idealiserer hinanden og er fascineret af den andens virkning og måde at være på. Men i hverdagens fællesskab fremtræder også partnerens personlighedstræk, som er ubehagelige og udløser ambivalente følelser. Under hverdagens byrder mister man let blikket for det, der var så fascinerende hos den anden. Derfor er det vigtigt at finde tid og rum for tosomhed, så man kan genopdage fascinationen hos den anden.

## For ung til elskov

Højs 8,1-4.8-10

**Hvilke grænser for kærester i datidens samfund er der antydninger af i disse skriftsteder?**

Baggrund

Skriftstederne afspejler de samfundsmæssige barrierer, som elskende skulle overvinde, for at kunne være sammen. Da en kvinde i of-fentligheden kun kunne vise ømhed over for sine brødre, ville hun ønske, han var hendes broder. (v. 1). Så kunne hun altid være i hans nærhed, og i hendes moders hus kunne han være hende mere end en bror.

De ældre søskende (v. 8), som kunne være hendes brødre, men også søstre, gør sig tanker om, hvad der skal ske med deres umodne søster, når nogen gør kur til hende. Nogle fortolkere synes, at begge halvdele af vers 9 udtrykker det samme. Mur og dør beskriver hendes utilgængelighed. Endnu er hun en muromkranset by med en stærk dør. Begge dele vil hendes søskende forstærke, dvs. at de foreløbig ikke giver slip på hende. Andre fortolkere ser i halvdelen en modsætning og tyder døren som et symbol for en alt for let tilgængelighed, som der bør sættes lås og slå for. Søsteren selv henviser til, at hun er uindtagelig og nok kan beskytte sig selv, men at hun er moden nok til at indgå en relation og har kapituleret overfor en mands frieri.

Til anvendelse

Vores samfund i dag er meget forskellig fra Højsangens. Der findes kun få samfundsmæssige grænser for kærester i dag. Samfundets normer er nogle helt andre. Seksualiteten udlevs individuelt. Individualiseringen har mange behagelige sider, men i en relation med selvcentreret lidenskab er faren for at blive udnyttet, såret og misbrugt stor. Det er vigtigt og nyttigt for de unge at kende deres egen værdi og tage vare på den, at gennemskue medieverdenens erstatningstilbud og i Jesu navn at søge højere værdier og efterleve disse.

# Den eneste ene

Højs 6,4-9

**Hvilken konklusion kommer sangeren til i sin sang?**

Baggrund

Efter at manden har lovprist den udvalgte skønhed på lignende måde som i kap. 4,1-3, fortæller han nu, hvor enestående hun er. Han vurderer hende til at stå over kvinderne i det kongelige harems (sociale) rangorden. De nævnte tal er fiktive og har intet at gøre med Salomos harem, der er nævnt i 1 Kong 11,3. *Dronninger* er formodentlig en patetisk betegnelse for kongens hustruer i al almindelighed (sml. 2 Sam 12,8). Efter diplomatisk skik fandtes ved hoffene døtre fra andre fyrster og hoffer, der havde samme rettigheder som hustruerne, og udover det konkubiner og unge kvinder, der forrettede alle slags tjenester. Digteren vil sige: En konge kan have et nok så stort harem, for mig findes kun denne éne! Hun er hævet over alle andre.

Til anvendelse

I begyndelsen af ethvert ægteskab er man overbevist om: "For mig findes der kun denne ene!" Senere møder man så et andet menneske, som man også finder tiltrækkende. Så gælder det om at imødegå følelserne med forstanden, ikke at lege med ilden og huske på den afgørelse man traf: "For mig findes der kun denne ene!"

Resumé

Det hører med til livet at forelske sig i et andet menneske. En af livets største udfordringer er at omgås lidenskabens kraft på ansvarlig måde efter Guds hensigt.

## Spørgsmål til drøftelse

Udgangspunkt

**Hvad tænker I om, at der i Bibelen er medtaget skrifter, hvor længslen efter erotisk kærlighed er hovedemnet?**

Supplerende spørgsmål

**Hvilke af de angivne skriftsteder i Højsangen har I syntes bedst om?**

Højs 8,6-7

**Når den erotiske kærlighed er lige så stærk som døden, som ingen kan undgå, hvordan kan man så beherske denne magt?**

Højs 5,2-8

Uopfyldte længsler hører også med til livet.

**Hvordan kan man leve med det?**

Højs 8,8-10

I vores samfund er sex før ægteskabet næsten en selvfølge for unge mennesker.

**Hvilke råd ville I give unge mennesker?**

Højs 6,9a

Mange mennesker tror ikke mere på, at man kan opretholde et livslangt forhold.

**Hvad tænker I om det?**

# Veje til familiefred

**"... at de alle må være ét, ligesom du, fader, i mig og jeg i dig"**  
(Joh 17,21).

## Hovedtanke

Jesus ønsker, vi skal have et lige så inderligt forhold inden for ægteskabet og familien, som han har til sin far.

## Introduktion

Når to mennesker bliver forelsket, træder forstanden i første omgang lidt i baggrunden, og det er følelserne, der styrer. Hele livet fremstår i lyserøde nuancer, og alle fremtidige udfordringer ligner ren barnemad.

Det bliver først tydeligt, hvor store udfordringerne i virkeligheden er, når det lyserøde skær langsomt forsvinder, og man opdager, hvor forskellig man faktisk er. Denne overraskelse kan mildnes en smule ved hjælp af fx PREP-kurser, hvor sådanne forskelle træder tydeligt frem. Udover at ligheder og forskelle bliver afdækket, egner kurserne sig også til at sætte fokus på de muligheder, der ligger deri.

Ethvert menneske har hjemmefra fået bestemte adfærdsmønstre, forestillinger, vaner og personlige særegenheder, der ikke findes magen til i netop den kombination. Gud har skabt os så mangfoldigt, at det naturligvis vil være vidt forskellige mennesker, der lever sammen i familierne og som ægtepar. Det gælder med hensyn til tro, måden at tackle konflikter på, at bruge sin fritid på, følelser, seksualitet, ønsket om at få børn, holdninger til kønsrollemønstre og indstilling til økonomi. Men det gælder også temperament, følelsesliv og personlige særpræg.

Når man ser på disse forskelle, kan et harmonisk samliv synes næsten umuligt. På trods af det – eller måske netop på grund af deres forskelligheder – findes der mennesker, der lever sammen i et livs-langt, meningsfyldt ægteskab og i samme familie. Hvad er deres hemmelighed?

## At være ét

Joh 17,20-21

**Hvad er udgangspunktet for Jesu ønske om, at hans efterfølgere skal være ét?**

Baggrund

I Jesu ypperstepræstelige bøn formulerer han kort før sin død, hvad der ligger ham meget på sinde, det hans hjerte brænder for. Noget af det stærkeste er ønsket om, at *de alle må være ét*.

Johannes benytter i dette vers det lille græske ord *en* (= i). Som forbillede benytter han sin egen samhørighed med sin far: *du i mig og jeg i dig*. Dermed menes en dyb, hjertelig forbundethed, accept, respekt, tillid og kærlighed.

Til anvendelse

Når det i Jesu ypperstepræstelige bøn drejer sig om samhørighed hos disciplene og menighedsmedlemmerne, så gælder det også for ægteskaber og familier. Der ønskes mennesker af vidt forskellig observans at bo sammen hele livet under samme tag i idel samdrægtighed. Det kan ikke være meningen, at alle så skal have samme syn på tingene og være enige om alting. Det er nok snarere meningen, at man skal forsøge at finde den forbundethed, som Jesus taler om – det at være *i hinanden*.

I den forbindelse taler Jesus om den guddommelige kærlighed (v. 23), der ikke er naturlig for det menneskelige hjerte, og som man heller ikke kan efterligne. Man kan kun tage imod den som en gave. Det er værd at bemærke, at den kærlige samhørighed mellem det enkelte menneske og Gud også betyder samhørighed mennesker imellem, *at de også må være i os*.

Til eftertanke

Hvilken indflydelse har mit forhold til Gud på mit forhold til andre mennesker – især dem i mit ægteskab og min familie?



## At leve sammen i Guds nærhed

Ef 2,11-21

**Hvad er det, der har gjort det muligt, at hedninger og jøder er lige tætte på Gud?**

Baggrund

I gammeltestamentlig tid oplevede Israel som Guds udvalgte folk en særlig nærhed til Gud. Allerede mens de vandrede i ørkenen, havde Gud på Sinai åbenbaret sig for dem på en særlig måde. Gud mødte dem allerede i tabernaklet og senere i templet, og han talte endda til folket igennem ypperstepræsten (2 Mos 28,29-30).

Omskærelsen var for israelitterne et særligt tegn på, at de tilhørte det udvalgte folk. De var pagtens folk, og alle andre var vantrø heder. De glemte, at det var dem, der burde henlede de øvrige folkeslags opmærksomhed på den sande Gud. Deres særlige nærhed til Gud og deres specielle udvælgelse medførte, at de blev hovmodige og så ned på andre. Forestillingen om at være noget bedre medførte med tiden, at mange ikke-jøder virkelig følte sig forfordelt.

Jesus behandlede mennesker på en anden måde. Han viste gang på gang, at han ikke led af berøringsangst i forhold til de såkaldte hedninger. Han var jo kommet som frelser for alle mennesker. Ved hans død på korset blev ikke blot jøder, men også hedninger medborgere i Guds rige. Alle mennesker blev rykket ind i samme nærhed til Gud.

Til anvendelse

Hvis ingen har privilegier i forhold til Gud, og alle mennesker har samme ret til at være medborgere i Guds rige, så gælder det også inden for fællesskabet i ægteskabet og familien.

Til eftertanke

Hvordan kan det ses i min familie, at alle – kone og mand, mor og far, børn og forældre, søster og bror – i lige høj grad lever i Guds nærhed?

# At give afkald af egen fri vilje

Fil 2,3-5

**Hvilken indstilling anser Paulus for at være ønskværdig?**

Baggrund

Paulus skriver her om sin længsel efter, at menigheden lever i kærlig samdrægtighed (v. 1-2). Det praktiske bevis ser han i, at enhver ikke først tænker på sig selv, men sætter de andre højere end sig selv.

Det, som gavner den anden, bør i det mindste veje lige så tungt som ens egne behov. Denne indstilling illustrerer Paulus ved hjælp af det sindelag, som var i Jesus Kristus (v. 5-8). For vores skyld gav han afkald på alle de fordele, hans guddommelige herkomst bød på. Han blev menneske og tog endda den død på sig, som var forårsaget af synd.

Det er altså Kristi uselviske sindelag, der er forbillede for alt menneskeligt samliv i oprigtig kærlighed.

Til fordybelse

"Hvis stolthed og selvoptagethed blev lagt på hylden, ville de fleste vanskeligheder kunne klares på fem minutter" (*Frühe Schriften von Ellen G. White*, Wien 1993, 110). Det er lettere sagt end gjort, for der er her tale om en guddommelig indstilling, ikke en menneskelig. Det er en holdning, som man må (og kan) modtage som en gave. I den forbindelse slår Paulus fast, at det er Gud, der er årsag til begge dele: at ville og at virke (v. 13).

Til anvendelse

Ægteskab og familie er vigtige arenaer, hvor dette sindelag kan vokse frem, opøves og holdes ved lige. Denne guddommelige indstilling må man bede om at få i fællesskab, ja man må kæmpe for den. Man fejler, tilgiver hinanden og udvikler sig dermed sammen. Gud ønsker at give, og han vil give os både at ville og at virke. Til eftertanke

"Mellem søn og far, mellem mand og kone ..... står Kristus, mellemmanden, uanset om de er opmærksomme på ham eller ej" (Dietrich Bonhoeffer, *Nachfolge*, Gütersloh 2002, 90).

# At inklade sig på det ukendte

Ruth 1,16-18

**Hvad er Ruth klar til at inklade sig på?**

Baggrund

Ruths Bog fortæller om en jødisk familie, som udvandrede fra Juda til nabolandet Moab på grund af hungersnød. Det var modigt gjort, fordi moabitterne på den tid blev regnet for Guds folks fjender. På trods af det giftede familiens sønner sig med to moabitiske kvinder, Ruth og Orpa, efter at have boet i det fremmede land i nogen tid. Lidt efter dør faderen og de to sønner – og No'omi efterlades som enke sammen med sine to svigerdøtre, der nu også er blevet enker. Deres skæbne er særlig hård, fordi begge svigerdøtre er barnløse.

Da den økonomiske situation bedres i Juda, beslutter No'omi, at hun vil vende tilbage til sit hjemland. Orpa føler sig knyttet til den moabitiske familie, hun kommer fra. Ruth derimod insisterer på at følges med sin svigermor til Juda, selv om hun – som moabitisk kvinde – kan forvente at blive ugleset og afvist.

Væsentlige temaer i Ruths Bog er venskab og solidaritet uden garanti. Ruth opgiver sin vante tilværelse til fordel for fællesskabet med sin svigermor i en ukendt kultur og en usikker fremtid. Hun vælger den vej, fordi hun elsker sin svigermor, ikke vil lade hende være alene og deler hendes tro.

Til fordybelse

Nogle fortolkere betegner Ruths Bog som "Nådens bog". Den hører til i en tid, hvor kvinder havde det særlig svært i patriarkatet. Mange anså kvinder for ikke at have menneskeværd. Man kan slet ikke overvurdere den risiko, der er forbundet med Ruths troskab mod No'omi. At hun ender med at leve i et kærligt ægteskab og en omsorgsfuld familie, og endda bliver oldemor til David og en ane til Messias, var Guds nådefulde gerning.

Til eftertanke

På hvilke områder satser vi nu om dage på sikkerhed, når det gælder ægteskab og familie? Hvor burde og skulle tillid egentlig spille en større rolle?

# Hensyntagen til de svage

1 Mos 33,12-14

**Hvad er Jakobs fulde opmærksomhed rettet imod?**

Baggrund

Jakob beskrives allerede som ung som en, der elsker familielivet (1 Mos 25,27). Da han bliver nødt til at flygte, søger han kontakt til sine slægtninge og stifter egen familie, bliver far til mange børn og sørger omsorgsfuldt for, at de trives. Det er beskrevet flere steder, hvor megen kærlighed og omsorg han lægger i det.

En skønne dag tages den beslutning at vende tilbage til hjemstavnen sammen med hele familien. Dette er dog forbundet med stor risiko, da det indebærer, at han møder sin bror Esau. Brødrene mødes på halvvejen, og der sker forbavsende nok en forsoning. Esau foreslår, at de alle sammen kan følges ad på hjemvejen.

Jakob mindes dog broderens energiske facon og ved, at hans rejsetempo vil være for anstrengende for familien. På trods af den forsoning, der netop er opnået ved hjælp af god situationsfornemmelse, beder han om at måtte rejse i et adstadigt tempo. Han tænker på børnene og de unge dyr, altså de svageste medlemmer i sin familie.

Til fordybelse

Ifølge evolutionsteorien er den stærkeste gennemslagskraft en af de væsentlige forudsætninger for, at der kan ske en udvikling til højere livsformer. Det vil sige, at det svageste led bukker under. Men Esajas siger, at det netop er modsat hos Gud: "Det knækkede rør sønderbryder han ikke, den osende væge slukker han ikke, han fører retten til sejr" (Es 42,3).

Til eftertanke

Hvordan kan jeg få mit familieliv til at fungere efter dette guddommelige princip?

# Nøglen er den guddommelige kærlighed

1 Kor 13,4-8

**Howdan beskriver Paulus, at den guddommelige kærlighed virker i praksis?**

Baggrund

I sit første brev til menigheden i Korinth tager Paulus stilling til mange af menighedens problemer: splittelser, umodenhed i tros-spørgsmål, manglende visdom, dømmesygge, arrogance, utroskab, juridiske stridigheder mellem menighedsmedlemmer imellem, rethaveri, hensynsløshed under nadvermåltidet og misforståelser med hensyn til de åndelige gaver. Alle disse emner fører frem til højdepunktet i hans fremstilling, den såkaldte "kærlighedens højsang".

Her konkluderer Paulus, at alt til syvende og sidst er værdiløst, hvis det ikke er drevet af kærlighed. Kærligheden er den nøgle, der giver alle ting mening. Idet han benytter udtrykket *agape*, Guds kærlighed, sætter han barren højt. Det bliver tydeligt til sidst, idet han sætter kærligheden over troen og håbet (v. 13).

Til anvendelse

Hvis *eros* – den kødelige kærlighed – ikke er tilstrækkelig, og *filia* – broderkærligheden – heller ikke er det, men det først er *agape* – den guddommelige kærlighed – der giver alle ting en dybere betydning og mening, så viser det, hvor afhængige vi er af den guddommelige nåde. Gud vil også give os dette uegennyttige fællesskab i vores ægteskaber, familier og i menigheden.

Resumé

Ægteskab og familie er Guds opfindelse med hans eget guddommelige fællesskab som forbillede. Det handler om en inderlig forbundethed, der skænkes os som en nådens gave. Idet han fører os alle – så forskellige som vi er – ind i sit nærvær, kan vi også leve i harmoni og samdrægtighed.

## Spørgsmål til drøftelse

Indledende  
spørgsmål

**Hvilken fordel har det at være troende for at kunne leve i et harmonisk ægteskab?**

Supplerende  
spørgsmål

**Hvordan har jeres forhold til Gud hjulpet jer med problemer i ægteskabet eller i familien?**

Joh 17,21

**Hvordan forstår i det at være ét, som Jesus taler om?**

**Hvordan kan det praktiseres, når vi er så forskellige?**

Fil 2,3-5

**Hvilke forudsætninger skal være opfyldt, inden man kan tænke på andre førend sig selv?**

1 Mos 33,12-14

**På hvilke områder af livet er det vigtigt at tage hensyn til de svage?**

Afsluttende  
spørgsmål

**Hvilke skridt kan vi tage, for at vores forskellighed kan blive så værdifuld i ægteskab, familie og menighed, så vi kan leve sammen i harmoni og samdrægtighed?**

# Udfordringer for forældre

**"Se, børn er en gave fra Herren, moderlivets frugt er en gave."**

(Sl 127,3 Luther, 2017-version).

Hovedtanke

Børn er en kostbar gave fra Gud, som er forbundet med stort ansvar. De er kilden til sprudlende glæde, men også til nogle bekymringer.

Introduktion

"Jeres børn er ikke jeres børn.

De er sønner og døtre af livets længsel mod sig selv.

De kommer ved jer, men ikke af jer.

Og selvom de er hos jer, tilhører de jer ikke!

Jeres kærlighed kan I give dem, men ikke jeres tanker, for de har deres egne tanker.

Deres legemer kan i yde husly, men ikke deres ånd, for deres ånd dvæler i huset af i morgen, som I ikke kan besøge, end ikke i jeres drømme.

I kan stræbe efter at blive ligesom dem; men søg ikke at danne dem i jeres eget billede.

I er buerne, hvorfra jeres børn udsendes som levende pile" for forgangne.

(Khalil Gibran, 1883-1931, *Digt til forældre*, 1978, forenklet udgave).

Det er ikke svært at blive forældre, men det er svært at være forældre! At være forældre er en fase i livet, som er anstrengende og forbundet med uro. Det er et permanent projekt og en forpligtelse, der aldrig ender. Alligevel er målet for forældrene at opdrage børnene til selvstændighed, frihed og ansvar for dem selv samt at give slip på dem før eller siden.

Næsten ingen anden af livets udfordringer indeholder så mange risici og chancer og har så langtrækkende virkninger. I denne uge ser vi på, hvordan Gud udfordrer og støtter os som forældre – også enlige forældre – og som ægtefæller, der gerne ville have været forældre.

# Ønskebarnet udebliver

1 Sam 1,1-11

## Hvordan møder Elkana Hannas sorg?

Baggrund

Elkanas familie er det ypperste eksempel for den old-israelitiske fromhed. Men selv denne "ideelle" familie er ikke fri for spændinger, konflikter og menneskelige problemer.

Til forskel for sin rivalinde har Hanna ingen børn, selvom hun i særlig grad nyder sin mands hengivenhed. For Hanna er årsagen klar: Herren har *lukket hendes moderliv*. "Moderliv" har på hebraisk også betydningen "barmhjertighed". Hanna ser således ud til at være "lukket" ude fra Guds barmhjertighed. Ydmygt (hun kalder sig *trælkvinde*) bringer hun sit anliggende, sin nød, frem for Gud og trygler om barmhjertighed. Med et løfte understreger hun sin bøn om, at Gud vil "huske hende" og give hende en søn.

Til fordybelse

I bibelsk tid var det et udtryk for Guds største velsignelse at få et barn. Gud skænker frugtbarhed – eller nægter den. Svarende dertil blev barnløshed tydet som at være forladt af Gud. Men Guds væsen, som vi ser den i Jesus, modsiger dette.

Til anvendelse

I dag ved vi mere om de naturlige årsager til barnløshed. Graviditet kan planlægges eller forebygges. "Vi er bedre end naturen. Vi fører noget sammen, som egentlig svært kan lade sig gøre," udtrykte en læge på en klinik for barnløse. "Men vi udøver ingen mirakler. Livet står ikke bare til rådighed."

Selv i dag kan barnløshed ikke altid forklares endsige afhjælpes. For de berørte er det tit vanskeligt at acceptere. I denne situation er der behov for mennesker, der behandler dem følsomt og anerkendende og giver trøst og varme.

Til eftertanke

Hvordan kan jeg møde ufrivilligt barnløse par med forståelse og medfølelse.



## Undervejs alene, men med Gud

1 Mos 21,9-21

**Howdan blander Gud sig i den ulmende konflikt mellem Sara og Hagar?**

Baggrund

Allerede under sin graviditet med Ismael oplevede trælkvinden Hagar Saras jalousi og hårdhed (1 Mos 16). Men Gud tog sig af hende og det endnu ufødte barn. Tolv år senere føder Sara sin søn Isak. Nu er Ismael en torn i øjet på Sara. Hun opfordrer Abraham til at sende Hagar med Ismael ud i ørkenen. Her mister Hagar snart den sidste rest af sine menneskelige kræfter og ser ingen udvej for at overleve sammen med sin søn. Men Gud er opmærksom på dem - også i en håbløs situation som denne. Han trøster dem, giver dem et stort løfte og hjælper dem i deres nød. "Og Gud var med drengen" (v. 20).

Til fordybelse

Gud taler personligt med Hagar i ørkenen. Han kender hendes navn. Han er interesseret i hende og ved, hvor skoen trykker og kender hendes bekymringer. Han ser hendes gråd og lytter til hende. Han møder hende fuld af medfølelse som en elskende og omsorgsfuld far.

Til anvendelse

I Mellemeuropa er næsten hver femte mor alenemor. Dertil kommer de enlige fædre. Der er mange årsager til dette. Heldigvis er det ikke længere moralsk forargeligt at være eneforsørger, det er nu accepteret i samfundet.

Hagars skæbne viser: Når en kvinde – uanset af hvilken grund – bliver alene med sine børn, så er Gud hende nær på en særlig måde. I historien med Ismael skelner Gud dog tydeligt mellem ham og Abrahams udvalgte afkom. Men Guds faderlige omsorg gælder også Ismael.

Selv i dag viser Gud sin kærlige omsorg for børn, der vokser op uden far eller mor. Alle må påkalde ham, som Hagar gør: *Du er Gud, der ser* (1 Mos 16,13).

# Forældreglæder

## Hvilke forudsætninger for et godt liv nævner salmen?

### Baggrund

Det er de israelitiske småbønders erfaringer, der danner baggrunden for denne salme, nemlig huset, der bygges i fællesskab, det tunge arbejde fra tidlig morgen til sen aften og den hårde kamp for at skaffe til dagen og vejen. Salmen leder den bedendes blik fra hverdagens byrder hen til den himmelske far, der altid ved, hvad hans børn behøver.

### Til fordybelse

Salmen vil bevare mennesker fra skæbnetro og fanatisme og samtidig vække håbet om, at Gud står på de svages side og kæmper for dem. Når man lader sig lede af Gud og søger kraft hos ham, vil man opleve hans hjælp. Som tegn på Guds velsignelse anfører digteren to gaver, som på gammeltestamentlig tid i Mellemøsten gjaldt som gudernes gunst og som blev højt værdsat i alle bondesamfund: en god nats søvn (en gratis luksus) og mange børn som værdifuld arbejdskraft og forsørgelse i alderdommen samt som magtfaktor i samfundet, når det drejede sig om retstvister (ifølge Erich Zenger, *Psalmen*, Freiburg 2011, 355f.).

Salmistens basale overbevisning er, at et sikkert og lykkeligt liv afhænger af Guds værn og velsignelse.

### Til anvendelse

Tidligere definerede man Guds velsignelse og et lykkeligt familieliv ved talrige børn. Nu til dags er familier med mange børn nærmest en sjældenhed. Dette forhold hviler dog ikke på, at Gud velsigner mindre i dag. Børn gør stadig lykke – selv et enkelt barn. I det moderne samfund står forældrenes selvrealisering hyppigt over børnenes tarv. I alderdommen træder velfærdssamfundet (foreløbig) til i stedet for børnene. Men det stadigt voksende behov for pleje og omsorg viser tydeligt, at det er godt at have egne børn. Desuden er det jo en glæde at blive og være bedsteforældre.

### Til eftertanke

I Sl 127 berømmes kun sønnerne. Hvilken glæde og velsignelse er der især forbundet med døtre?

## Forældreansvar

5 Mos 6,4-9

**Hvad er forældreansvar, og hvad er ikke?**

Baggrund

"V. 4 er Israels grundlæggende trosbekendelse, som sammen med de følgende vers reciteres af fromme jøder ved morgen- og aftenbønnen helt op til i dag ... Den kærlighed, der kræves og omtales her, fordrer hele mennesket. Den indskrænker sig ikke til blot en følelse, men udtrykkes i lydighed over for Guds vilje ved at følge Guds bud. Disse bud – ikke kun v. 5 – skal indskærpes på alle måder (v. 6-9)" (SEB 228 f.).

Dette afsnit fremhæver to vigtige principper for åndelig uddannelse:

- "gentage – fremsige" (5 Mos 6,7):  
Gentage peger på den formelle undervisning, der fører til uddannelse. *Fremsige* står for den uformelle undervisning, som finder sted i hverdagen.
- "binde – skrive" (5 Mos 6,8-9):  
Relationen til Gud skal være synlig ved gerningen (hånden) og ved mødet med andre (pande). Den bør indskrives i hjemmet (dørstolpen) og i det offentlige liv (porten). Den spredes ud – fra hjertet til familien og fra familien til samfundet.

Til anvendelse

Guds anordning til forældrene lyder: "Tilskynd barnet til at vælge den rette vej" (Ordspr 22,6 NLB). Mange troende agter på disse ord og forpligter sig til efter bedste evne og samvittighed at opdrage deres børn i troen. Derved når man unægteligt tit sin grænse for, hvad man kan klare. Man bliver trist til mode, når man må konstatere, at al umage øjensynligt var forgæves. I disse situationer er det godt at kunne acceptere egne grænser og overlade børnene i Guds varetægt.

Opdragelse er ikke lykkedes, når et barn lever, som forældrene ønsker eller sågar bestemmer det, men derimod, når det har lært selv at tage beslutninger for sit eget liv (og sin tro) og overtager ansvaret for det.

Til eftertanke

Opdragelse er vejledning til selvstændighed og frihed.

# Åndelig vejledning

Job 1,4-5  
1 Sam 8,1-5

## Hvad kan man lære af de to fædres opdragelsesmetoder?

Baggrund

*Job* er en from og rigt velsignet mand. Det viser sig ved hans mange børn og ejendomme, samt hans store anseelse. På grund af sit urokkelige forhold til Gud bliver han endog sammenlignet med Abraham. Det er et udtryk for hans gudfrygtighed, at han regelmæssigt renser sine voksne børn for skyld hhv. helliger dem (sml. 2 Mos 19,10). Han sørger for, at hans børn altid er parat til et møde med den hellige Gud.

Han overtager rollen som familiens præst, og som den, der har ansvar for opdragelsen, er han mellemmand mellem sine børn og Gud.

*Samuel*, en af de profeter, der havde størst indflydelse i Israel, var opdraget af præsten Eli, som til trods for sin åndelige lederposition åbenbart ikke slog til i opdragelsen af sine egne børn (1 Sam 2,12-17). Derimod var Samuel allerede fra barnsben en tjener for Herren (1 Sam 8,1-6). Han var også en utilstrækkelig far. Hans sønner misbrugte deres åndelige embede ligesom Elis sønner gjorde.

Til anvendelse

Børn overtager ikke automatisk deres forældres tro. Også børn af troende forældre går tit deres egne veje til trods for deres omfattende åndelige kundskab og gode forbilleder.

Trosindhold er vigtigt. Men endnu vigtigere er det, "at frygte Herren" Sl 34,12. ("at tage Gud alvorligt" - NLB). Dermed menes, at børn ikke udelukkende skal have formidlet åndelig kundskab, men at man skal være dem et forbillede, der viser et personligt og tillidsfuldt forhold til Gud.

Til eftertanke

Hvordan leder jeg mit barn ind i Guds nærvær?

# Gået fortabt og fundet igen

Luk 15,11-24

**Hvad er faderens bidrag til, at sønnen vender tilbage?**

Baggrund

Den yngste søn vender uden skrupler ryggen til sit hjem, sin familie og hjemstavn. Snart *holdt han til hos en af landets borgere*. Det betyder, at han kaster lov og orden, hans families tro og traditioner over bord. Resultatet af hans "befrielse" fra Guds og familiens varetægt er dyb elendighed. Alligevel havde han en erindring om, at det engang var anderledes, og længslen efter, at det kunne blive sådan igen, slipper ham ikke. Tanken om, at han har en omsorgsfuld far derhjemme, hjælper den fortabte søn med at finde tilbage til livet.

Til anvendelse

Til tider gør forældre alting rigtigt. De fortæller børnene om Guds vej, de er et autentisk forbillede i deres egen relation til Gud, sender dem på gode skoler, tager dem med til gudstjeneste og holder attraktive familieandagter. Og alligevel er der nogle, der kommer til at tage afstand fra den tro, som de er opdraget med. Andre udlever deres tro, men ikke i deres forældres tradition. Andre igen kan ikke stille noget op med Gud. Forældrene spørger sig selv: "Hvad har vi gjort forkert? Hvad burde vi have gjort anderledes?" De leder efter skylden hos sig selv, som muligvis slet ikke findes.

Det er ikke en del af forældrenes ansvar, hvilke beslutninger et voksent barn tager i trosspørgsmål. I sidste ende træffer børnene deres egne afgørelser og er selv ansvarlige overfor Gud.

Forældrene kan være vis på, at det, som de har givet børnene med, ikke er glemt eller gået tabt. De "frø", som de har nedlagt i deres hjerter, vil til stadighed være et kald om "at komme hjem".

Resumé

Forældre gør sig umage for at være kærlige og troende forbilleder. Hvad børnene tager med sig i deres eget liv er dog deres eget valg.

## Spørgsmål til drøftelse

Udgangspunkt

**Hvad betyder det at være Guds "barn"?**

**Hvad lærer vi om det at være forældre ved at være Guds barn?**

**Hvilken udfordring og trøst ligger der i det?**

Sl 127,1

**Hvordan oplever I, at Gud bygger jeres "hus" hhv. familie?**

5 Mos 6,4-9

**Hvad betyder det for jer at elske Gud "af hele dit hjerte og af hele din sjæl og af hele din styrke"?**

**Hvordan kan vi give det videre til vores børn?**

Job 1,4-5

Job beder og ofrer for sine børn og overtager ansvaret som præst.

**Hvad hører efter jeres mening med til rollen og opgaven som "forældrepræst"?**

Afslutning

**Hvad tænker I om, at vores børn tager (bør tage) egne beslutninger vedrørende tro og livsstil?**

**Hvad betyder det for måden vi omgås de unge i menigheden på?**

# Erfaringer med tab

**"Lovet være Gud, vor Herre Jesu Kristi fader, barmhjertighedens fader og al trøsts Gud, som trøster os i al vor trængsel, så vi kan trøste alle dem, der er i trængsel, med den trøst, vi selv trøstes med af Gud"** (2 Kor 1,3-4).

## Hovedtanke

Tab og den dermed forbundne sorg hører med til livet. Det betyder noget for livskvaliteten, hvordan man ved hjælp af sin tro bearbejder dem.

## Introduktion

Ved at spise af Kundskabens Træ håber Adam og Eva på at opnå en personlig fordel. I virkeligheden oplever de dog bare det ene tab efter det andet. Først mister de deres frimodighed i forhold til hinanden og til Gud. Det medfører egoisme, kontroverser, gensidige bebrejdelser og ønsket om kontrol og magt over den anden.

Kort tid efter syndefaldet oplever de for første gang tab af liv, da Gud dækker deres nøgenhed med dyreskind, hvilket betyder, at dyr har måttet lade livet. Da de bliver forment adgang til Livets Træ (1 Mos 3,22), mister de også deres hjem i Edens Have. Nogle år senere mister de deres søn Abel, der dræbes af sin bror Kain. På den måde mister de sådan set to sønner (sml. 1 Mos 4,14).

Senere mister en af dem sin ægtefælle, der dør, og til sidst mister den længstlevende ægtefælle selv livet. Så mange tab, der alle er et resultat af blot et eneste valg!

Alle mennesker kender til den smerte, det er at miste. Den er værst og varer længst, når det er et familiemedlem, man har mistet. Det er ikke så mærkeligt, da det er dem, vi er knyttet mest til.

# Tab af helbred

Matt 15,22-28  
Luk 4,38-39  
Joh 4,46-54

## Hvad har disse beretninger tilfælles?

### Baggrund

Vi befinder os langt fra Edens Have og Livets Træ, og det mærkes især på vores helbred. De fleste mennesker må før eller siden gøre den barske erfaring, at helbredet svigter. Det kan være hårdt nok. Det er dog endnu sværere, når det ikke rammer os selv, men derimod et familiemedlem. I beretningerne om henholdsvis den kanaanæiske kvindes datter, Peters svigermor og den kongelige embedsmands søn er det et familiemedlem, der drager af sted for at bede Jesus om hjælp.

### Til fordybelse

Synden medførte ikke blot døden, men også smerte og sygdom. Når vi konfronteres med en kronisk eller dødelig sygdom, bliver vi ofte chokerede, vrede, fortvivlede og har tendens til at give op. Så har vi mest lyst til at råbe som David: "Min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt mig? Du er langt borte fra mit råb om hjælp" (Sl 22,2).

På trods af voldsomme smerter besluttede Job sig til at stole fuldt og fast på Gud. Derved oplevede han en dybere og mere inderlig relation til Ham: "Jeg havde hørt rygter om dig, men nu har jeg set dig med egne øjne" (Job 42,5).

Paulus led formodentlig af en kronisk sygdom. Måden, han tacklede den på, er et eksempel på, at lidelse kan hjælpe os til at trøste andre. Vi kan udvikle medfølelse for andre, der er i trængsel (2 Kor 1,3-5), dog kun hvis vi ikke tillader, at lidelsen knækker os.

### Til eftertanke

Hvilke bibelske løfter har hjulpet mig, når jeg har været syg?



## Tab af tillid

ApG 15,36-38  
Kol 4,10  
Filem 24

**Hvordan kan man genoprette tilliden i en relation, som har fået et knæk eller er helt ødelagt?**

Baggrund

Tilsyneladende havde Paulus mistet tilliden til den unge Johannes Markus. Hvad end årsagen var, så gav Paulus ham ikke (i første omgang) nogen ny chance. Der skulle en rum tid og en god ven (Barnabas) til, før der igen opstod et tillidsfuldt forhold dem imellem. I brevet til kolossenserne omtaler Paulus igen Markus med stor respekt.

Til fordybelse

Vi har alle sammen på et tidspunkt oprådt mindre tillidsvækkende. Hvem har aldrig været udsat for et tillidsbrud? Det kan være hårdt at miste tillid, men det er endnu hårdere, hvis vi skuffer et familiemedlem eller selv bliver skuffet. Det, der umiddelbart kan virke nemmest, er at undgå smerten, at løbe fra den og bilde sig selv ind, at relationen ikke at værd at investere i. Det er selvfølgelig ikke så nemt i forhold til et familiemedlem eller en ægtefælle.

Ægteskab og familie er det sted, hvor vi lærer, hvordan man kan genoprette mistet tillid.

Til anvendelse

Det koster tid og tålmodighed at genoprette tillid. Jo større skade, der er sket, jo længere tid varer helingsprocessen. Lige som på en vandretur gælder det om at tage et skridt ad gangen.

Til eftertanke

Hvilke tillidsskabende skridt og tiltag har været særlig gavnlige for mig?

# Tab af ære

1 Mos 37,17-28  
2 Sam 13,1-22

**Hvilke familiekonstellationer taler disse tekster om?**

**Hvorfor fortælles sådanne historier i Bibelen?**

Baggrund

Bibelen indeholder beretninger om vold inden for familien selv blandt Guds folk. Tillidens sarte blomst går til, når der erfares åbenlyst eller skjult vold. Det lyder utroligt, men forskning viser, at familien er det sted i samfundet, hvor der udøves mest vold!

Begrebet vold i familien dækker over vidt forskellige overgreb, der påføres af en eller flere personer i familien – det være sig verbale, emotionelle, korporlige, seksuelle, spirituelle eller direkte og indirekte omsorgssvigt.

Til fordybelse

Misbrug er et menneskes (bevidste) beslutning om at ville udøve magt og kontrol over et andet menneske. Det kan ikke undskyldes med indtag af alkohol, stress, seksuelle behov eller en bestemt adfærd hos offeret. Gerningsmanden skævvrider og perverterer kærligheden, for *kærligheden gør ikke næsten noget ondt* (Rom 13,10).

Uforbeholden opklaring og accept af misgerningens strafferetslige konsekvenser er forudsætninger for, at der (muligvis) kan findes en vej til forsoning.

Til eftertanke

Hvordan bør jeg forholde mig, hvis jeg har en formodning om, at der sker overgreb i mine omgivelser?

Syvende Dags Adventistkirken på verdensplan har har offentliggjort en klar holdning imod vold og overgreb. Se kampagnen på [www.enditnow.org](http://www.enditnow.org)

Se også [sabus.dk/ressourcer/vi-beskytter-vores-born](http://sabus.dk/ressourcer/vi-beskytter-vores-born)

## Tab af frihed

2 Pet 2,19  
Luk 16,13  
Rom 6,16

**Hvad får mennesker til at gøre sig afhængige?**

**Hvad kan hjælpe mennesker til at bevare deres frihed eller at få den tilbage?**

Til fordybelse

Videnskaben kan stadigvæk ikke forklare, hvad årsagerne er til afhængighed, selv om det til en vis grad er lykkedes at bestemme, hvor i hjernen behov og ønsker er lokaliseret. Men at man kan lokalisere afhængighed, er ikke det samme som, at man kan eliminere den.

Sygelig afhængighed er slemt for alle, ikke blot for den berørte. Familien – forældre, ægtefæller, børn og øvrige familiemedlemmer – lider samtidig, når et medlem er ramt af en stærk afhængighed, som vedkommende tilsyneladende ikke kan komme ud af ved egen hjælp. Det kan dreje sig om stoffer, alkohol, tobak, ludomani, internet, pornografi, sex, mad – for blot at nævne nogle eksempler.

Årsagen til, at sådanne eksempler kan skabe afhængighed, er selve den vedvarende, vanedannende brug henholdsvis misbrug. Dette fører til, at man ikke magter at holde op ved egen hjælp, selv om man kan mærke, at det skader én. Mens man i første omgang nyder friheden, bliver man efterhånden til slave af sin stærke afhængighed, hvormed man mister den frihed, man higer efter.

Til anvendelse

Synd og afhængighed er ikke nødvendigvis det samme. Men for begge dele gælder, at der er brug for hjælp udefra for at overvinde dem. Den eneste varige løsning på begge problemer – synd og afhængighed – er at få et nyt "hjerte" og en ny "Herre" (Rom 13,14)

Til eftertanke

Det er ikke tegn på manglende tro, når man som kristen opsøger professionel hjælp!

## Tab af liv

1 Kor 15,26  
Rom 8,38-39

### Hvordan beskrives døden her – og hvorfor?

#### Baggrund

"For den troende er døden kun en lille sag ... For den kristne er døden kun en søvn, et øjeblikks stilhed og mørke. Livet er skjult med Kristus i Gud" (Ellen White, *Jesu Liv*, Dansk Bogforlag 2013, s. 691).  
"Når Kristus, jeres liv, bliver åbenbaret, da skal også I blive åbenbaret sammen med ham i herlighed" (Kol 3,4).

Er døden for den troende kun "en bagatel"? Der findes næppe nogen, der ikke har følt, hvor stor en fjende døden er, når man har oplevet at miste en af sine kære. Vi kender til løftet om opstandelsen og ved, at den døde har det "godt" i dødens søvn: Efter at han har lukket øjnene for sidste gang, er det næste, han oplever, opstandelsen ved Jesu genkomst. Det er derimod dem, der stadig er i live, især pårørende og venner, der efterlades i sorg og smerte.

#### Til fordybelse

Sorg er en naturlig og normal reaktion på tab. Den er den følelsesmæssige lidelse, der rammer, når man mister noget eller nogen, som man holdt af. Sorgbearbejdelsen tager ikke lige lang tid for alle mennesker. Normalt varer en "sund" sorgbearbejdelse fra seks måneder og op til to år. Først derefter kan man optage nye forbindelser og gøre nye erfaringer. Ubearbejdet sorg vil senere – og tit ganske uforvarende – bryde ud igen. For at kunne bearbejde sorg kan det være formålstjenligt at opsøge hjælp.

#### Til eftertanke

Hvad har trøstet og hjulpet mig, når jeg var i sorg? Hvordan kan jeg være til hjælp for andre, der sørger?

## Ekskurs

# Hvordan man omgås sorg efter tab

I sin bog *Trauer durchschreiten – zum Leben zurückfinden* (DVG 1998) [originaltitel: *Life After Loss*, adventistbookcenter.com] anbefaler forfatteren Larry Yeagley (37-41.74-76) følgende:

"Der er fire opgaver, som den sørgende må klare i perioden mellem det nyligt oplevede tab og det tidspunkt, hvor det igen er muligt at deltage i det almindelige liv.

Den første opgave består i at kunne betragte tabet som et faktum. Hvis man ikke kan det, kan der ikke påbegyndes nogen heling. Den næste opgave bliver at være klar til at gennemleve den smerte og lidelse, som en voldsom omvæltning i livet har påført. Ingen ønsker at lide. Man fjerner sig nærmest instinktivt fra situationer, der medfører vanskeligheder og ubehag. Mennesker, der er i sorg, er ingen undtagelse ... I sorg er smerte et tegn på heling ...

Den tredje opgave består i igen at integrere sig i de vante omgivelser, som man tidligere befandt sig i sammen med den, man har mistet ... Enhver ... har sin egen måde at finde tilbage på. For nogle sker det lidt efter lidt, for andre her og nu.

Den fjerde opgave består i at sige farvel. Det er den langsomme proces, hvor den følelsesmæssige energi, man før lagde i det tidligere forhold, reduceres og kanaliseres over i nye relationer.

Man sørger forskelligt – men der er dog lighedspunkter. Alting tager tid."

Til eftertanke

"Når vanskeligheder og anfægtelser truer med at knuse os, har vi lov til i bøn at træde frem for Gud og bede Ham om støtte. Han kan hjælpe og frigøre os ... Det er yderst nødvendigt, at vi dyrker taknemmeligheden. Vi burde oftere være bevidste om Guds nådegaver – allerhelst notere os dem enkeltvis – og derefter højt og tydeligt prise Ham for dem. Det gælder ikke bare i gode tider, men også når vi kæmper med bekymringer og anfægtelser" (Ellen White, *Für die Gemeinde geschrieben*, Hamburg 1992, Bd. 2, 272).

Resumé

Vi ledsages af tab gennem hele vores liv. Men vi står ikke alene med dem. Gud og forstående medmennesker går med os gennem "verdens tåredal og mørke" og tilbyder os støtte, trøst og hjælp.

## Spørgsmål til drøftelse

Indledende  
spørgsmål

Hvis man ikke er rask, er der ikke noget ved nogen ting.

**Hvad tænker I om dette udsagn?**

Joh 4,46-54

**Hvornår har I hentet hjælp til nogen, der ikke var i stand til det selv?**

**Hvordan havde I det med det?**

ApG 15,36-38

**Hvilke tillidsskabende tiltag ville I have anbefalet Johannes Markus eller selv have sat i værk?**

2 Pet 2,19

**Hvad får mennesker til at blive afhængige?**

**Hvad kan hjælpe mennesker til at bevare eller genvinde deres frihed?**

ROLLESPIL:  
5 deltagere  
15 minutter

**Første deltager** fortæller om et tab (3 min.)

**Anden deltager** lytter bare og "spejler", hvad han hører

**Tredje deltager** lytter kun efter fortællerens behov. Efter fortællingen, og efter at anden deltager har "spejlet" [fortalt, hvad han har hørt], giver tredje deltager udtryk for, hvilke behov han/hun har observeret (fx ønske om deltagende interesse eller trøst)

**Fjerde deltager** formulerer de følelser, han/hun har lagt mærke til

**Femte deltager** har rollen som observatør. Hvad har femte deltager iagttaget hos de andre fire (fx nonverbale budskaber)

Afsluttende  
spørgsmål

**Hvad har du personligt fået ud af samtalen i dag? Hvad kan du bruge, og hvad har du lyst til at afprøve?**

# Vi udfordres af konflikter

**"Bliv blot vrede, men synd ikke. Lad ikke solen gå ned over jeres vrede"** (Ef 4,26).

## Hovedtanke

Vores liv er fyldt med konflikter. Guds ord viser os holdninger til og måder at takle dem konstruktivt på.

## Introduktion

Selv om de fleste mennesker helst vil leve i fredelig sameksistens, er konflikter en del af vores arbejds-, familie- og fritidsliv. Der er intet område, der er undtaget. Forskellige interesser og behov kolliderer, og der skal findes en løsning. Det er dog ofte vanskeligt, fordi vi har forskellige forestillinger om, hvordan et problem skal løses.

Det giver dog mulighed for at lære noget væsentligt og nyt, når vi for eksempel interesserer os for den andens synsvinkel og spørger, hvorfor vedkommende har en anden opfattelse.

Det forudsætter en grundlæggende åbenhed, som overlader det til den anden at have gode grunde for sine synspunkter, der i det mindste er indlysende for vedkommende selv. Derfor bør han eller hun ikke beskyldes for stædighed eller for at være forudindtaget.

På den anden side er jeg også selv "blind på det ene øje" og er i realiteten ikke virkelig objektiv. Ganske vist har jeg lov til at sige, hvad jeg ikke bryder mig om, men det giver mig ikke ret til at dømme over andre.

I denne uge vil vi beskæftige os med, hvordan man takler konflikt-situationer med visdom.

# Fordømmelse er som en boomerang

Matt 7,1-5

**Hvilken holdning stiller Jesus spørgsmålstegn ved?**

Baggrund

Jesus bruger et billede, som er blevet et bevinget ord. For os i dag er det derfor vanskeligere at opfatte det forargelige i denne sammenligning. Splint og bjælke er af samme materiale. Men lægger man mærke til sammenligningen af størrelsesforholdet (min bjælke – din splint), vil ethvert forsøg på at dømme andre virke helt meningsløst.

Den, der dømmer andre, påberåber sig en ret, der ikke tilkommer ham eller hende. Vedkommende griber ind i det, der hører Gud til og risikerer at sætte nåden på spil (v. 2). Som en boomerang falder dommen over den anden tilbage på ham eller hende selv.

Dermed skal ikke forhindres at gøre andre opmærksomme på fejl, og tilrettevisning kan være nødvendig (se kap. 18,15-17). Men sker det i en stolt og bedrevidende tone, afsløres det af Jesus som hyklerisk.

Til fordybelse

Der findes to måder at bruge en kikkert på. Jeg kan anvende den normalt og på den måde se de andres kæmpestore fejl. Ser jeg så på mine egne fejl, holder jeg kikkerten omvendt, så mine egne fejltrin forekommer mig ganske små og ubetydelige.

Den, der dyrker det billede af sig selv, finder uden besvær undskyldninger for sine egne fejl, mens man tillægger andre mennesker dårlige motiver. Paul Watzlawick har skrevet denne lille historie:

"En mand ønsker at hænge et billede på væggen. Han har søm, men ingen hammer. Han beslutter sig til at gå over til naboen og låne en. Men så kommer tvivlen: Hvad nu, hvis han ikke vil låne den ud? I går hilste han næsten ikke. Måske har han noget imod mig? Men jeg har jo ikke gjort ham noget; det er noget, han bilder sig ind. Jeg ville i hvert fald altid låne mit værktøj ud. Så hvorfor vil han ikke? Hvordan kan man nægte et medmenneske en simpel tjeneste? Folk som ham forpuster andres liv. Og så tror han ovenikøbet, at jeg er afhængig af ham, bare fordi han har en hammer. Nu kan være nok! Og så stormer manden over til naboen og ringer på. Naboen åbner døren, og inden han når at sige 'Hej', råber vores mand ind i hovedet på ham: 'Behold du bare din hammer, din tølper!'"(Forkortet udgave.)

Til eftertanke

"Øjne er sædvanligvis forstørrelsesglas for andres fejl" (Zarko Petan).



## At lære at håndtere vrede

Ef 4,25-27  
Jak 1,19-20

### Hvad afgør, om vrede fører til synd eller ej?

Til fordybelse

I Efeserbrevets kapitel 4 anvises grundlæggende og praktiske muligheder for, hvordan en konflikt kan løses konstruktivt. Skriftstedet knytter an til Matt 7,1-5. Der bliver det at dømme andre betegnet som hykleri, fordi ens egen skyld fornægtes. Her er ærlighed overfor sig selv forudsætningen for en fair konfliktløsning.

Der er ikke noget ondt i og er helt normalt, at der opstår konflikter, der fører til kontroverser. Det bliver først bekymrende, når ulmende uenigheder benægtes, eller konflikter undgås, så den stærkeste altid får ret. Den afgørende faktor er, hvordan uenighed håndteres, også når der opstår følelser som vrede og raseri.

Når noget kommer i bevægelse, opstår der også nye muligheder. Det bliver farligt, når negative tanker og følelser dyrkes over for andre. Derfor opfordrer Paulus til ikke at lade solen gå ned over ens vrede. Måske kan det grundlæggende problem ikke løses samme dag, men det er i hvert fald gavnligt, at man følelsesmæssigt kan komme hinanden i møde.

Til anvendelse

Vrede er en følelse og følelser er reelle. Det er vigtigt at håndtere dem ordentligt. Det er også vigtigt at være bevidst om sine egne følelser for at blive klar over, hvilke behov de dækker over. Det kan have negative konsekvenser varigt at ignorere eller helt at fortrænge egne og andres følelser. Det er rimeligt og nyttigt at give udtryk for egne behov. Det er kun os selv, der kan gøre det. Men det bør gøres på en måde, der fremmer fællesskabet.

Til eftertanke

Hvor let eller svært falder det mig efter en konflikt at forsones mig med min modpart? Hvad kan det skyldes, at nogen har brug for mere tid end andre?

## Ekskurs 1

## At registrere egne behov og give udtryk for dem

Matt 26,36-46

"[Vores] domme over, kritik, diagnoser og udlægninger af andres adfærd er alt sammen ... udtryk for vores egne behov. Når nogen siger: 'Du forstår mig aldrig', så meddeler man i virkeligheden, at *ens* behov for forståelse ikke er imødekommet. Når konen siger: 'Du har arbejdet længe i denne uge, du holder mere af dit arbejde end af mig', så mener hun, at *hendes* behov for nærhed ikke er blevet opfyldt.

Hver gang andre hører os sige noget, der lyder som kritik, angreb, vurdering eller dom, er sandsynligheden for, at vi får opfyldt vores behov, lig nul. Vi kan være stensikre på, at de andre så bruger al deres energi på at forsvare sig eller gå til modangreb. Hvis vi ønsker, at andre skal komme os i møde med empati, så saboterer vi dette ønske, når vi udtrykker vores behov som fortolkninger og vurderinger af de andres måde at være på. Jo bedre det lykkes os at knytte vores følelser sammen med vores egne behov, desto nemmere er det for andre at reagere på vores behov med empati.

Desværre har de fleste af os ikke lært at udtrykke os om vores behov. Når vores behov ikke bliver imødekommet, tænker vi automatisk på, hvad de andre har gjort forkert. Derfor beskylder vi børnene for at være dovne, når de lader overtøjet ligge, bare fordi vi ønsker, at det skal hænge i garderoben. Eller måske anser vi vores kolleger for at være uansvarlige, fordi de ikke løser opgaverne, som vi synes, de skulle ...

Ofte har jeg gjort den erfaring, at i det øjeblik, hvor folk begynder at tale om, hvad de har behov for i stedet for, hvad andre gør forkert, så stiger sandsynligheden for, at der findes en vej til at imødekomme alles behov" (Marshall B. Rosenberg, *Ikkevoldelig kommunikation: Girafsprog*, København 2005, ISBN: 978-87-21-02454-3).

# At bede om tilgivelse og tilgive

Matt 5,23-24;  
7,12

## Hvornår er forsoning vigtigere end en gudstjeneste?

Baggrund

Det, der siges om Guds vilje i Fadervor ("som i himlen således også på jorden" Matt 6,10), gælder også for den medmenneskelige relation. Er der kurrer på tråden mennesker imellem, har det altid indflydelse på forholdet til Gud. Derfor har selv den mest hengivne gudstjeneste – at bringe offergaven til alteret – ingen værdi for Gud, hvis ikke vi forliges med vores næste.

Til fordybelse

Formuleringen "at din broder har noget mod dig" viser, at der ikke stilles spørgsmål om, hvem der egentlig er den skyldige. Det er ikke uden betydning, men endnu vigtigere er forsoning mellem mennesker. Kun i en forsonlig atmosfære kan man indrømme og komme på det rene med sin egen (andel af) skyld.

Til fordybelse

Har nogen pådraget sig skyld, er det rimeligt med en undskyldning. Men det er svært for mange mennesker. Hvorfor? Der findes flere årsager til det.

- Af og til frygter man, at forseelsen i det hele taget først bemærkes, når undskyldningen gives eller fremhæves. Den bekymring er dog ubegrundet. Anerkendelse er den hyppigste reaktion.
- Den, der ønsker at sige "undskyld", gør sig afhængig. Man kan nemlig kun bede om undskyldning. Man er altså anvist på, at den skadelidte tillader undskyldning, idet vedkommende tager imod bønnen om undskyldning.
- Personlig stolthed kan være en forhindring. Årsagen til det ligger i forestillingen om, at den, der indrømmer fejl, gør sig selv mindre. Nogle har måske heller aldrig lært det.

Til anvendelse

Til en undskyldning hører oprigtig anger, viljen til at gøre det godt igen (hvis det er muligt) og til at undgå fejlen i fremtiden.

Til eftertanke

Hvornår falder det mig svært eller omvendt let at bede om undskyldning?

# Alle lever af nåde

Ef 1,7  
Rom 3,21-25

**Hvorfor er Guds nåde ikke billig, men dyr?**

Baggrund

Ordet, som er oversat med *forløsning* i Ef 1,7, havde på den tid et bestemt "sæde i livet" (var typisk anvendt). Når en fange eller slave blev frikøbt, eller en dødsdømt fik eftergivet sin straf, så var der tale om "forløsning". Det handler altså om, at nogen udfries af en situation, som vedkommende i egen kraft ikke kan ændre på. Dennes liv har således også fået et helt nyt perspektiv og ny orientering.

Til fordybelse

Ikke kun tilgivelse af skyld – og dermed også det evige liv – gives af nåde, men også vores jordiske liv blev givet os uden vores medvirken. Det samme gælder for de færdigheder og evner, som vi er født med. Intet af det er vores fortjeneste.

Ideelt set yder alle deres bedste. Det er ikke resultatet, der er det væsentlige, men viljen til at gøre en indsats. Hvis en fritidsjogger ville konkurrere med en sprinter i verdensklasse, ville han tabe himmelhøjt. Topatleten skal ikke engang gøre en særlig indsats, mens joggeren for længst har nået grænsen for sin præstation. I et samfund, hvor det kun er præstation, der tæller, bliver de professionelle, der vinder væddeløbet uden større anstrengelser, anerkendt, mens amatørerne trods store anstrengelser bliver taberne.

Gud sætter andre standarder. Hans nåde lader alle leve og gør dem til vindere. Derfor stiger kristnes succes dem ikke til hovedet. De fortvivler heller ikke, når noget ikke lykkes. Guds nåde giver dem kraft til at rejse sig efter en nedtur.

Til eftertanke

Min nåde er dig nok,  
det ord med ild skal brænde  
og i os tænde mod  
hver dag til verdens ende.  
(Johannes Johansen, DDS 523,4)

## Ekskurs 2      Mediation\* og "win-win-løsninger"

Rom 12,18;  
14,17-19

To mennesker, der ikke kender hinanden, står ved en frugtbod på torvet. Der er kun en appelsin tilbage, som de begge gerne vil købe. Sælgeren kan prøve at mægle ved at foreslå at dele appelsinen.

I den såkaldte "mediation" tager denne åbenbart nærliggende løsning sig anderledes ud. Mediatoren ville spørge begge parter, hvilken interesse de har i appelsinen, hvad de vil gøre med den. Den ene kunne for eksempel forklare, at vedkommende skal bruge appelsinskrællen i en kage, den anden er glad for at drikke friskpresset appelsinsaft. I dette tilfælde findes en mulig løsning: Den første tager skrællen og overlader den skrællede appelsin til den anden. Så har begge nået deres mål og vundet, uden at nogen taber.

Denne case er ofte anvendt i lærebøger, men lige så ideel den måtte se ud, lige så urealistisk forekommer den dog at være. Alligevel er disse "win-win-løsninger", hvor der ikke findes tabere, mulige, nemlig når parterne er villige til at samarbejde. Det vil sige, at parterne sætter sig sammen, hvor de åbent fremlægger de forskellige interesser og motivationer, der skjuler sig bag deres forventninger.

I mediationsprocessen bliver det således muligt, at den ene side opgiver noget, der har ringere værdi for en selv end for modparten og på den måde tilgodeser den anden. Til gengæld får den første part noget fra den anden side, som ikke er så vigtigt for denne. Dette kræver dog, at parterne lægger vægt på forskellige ting ved "stridens æble". I tilfældet med appelsinen tillægger den ene interessant skrællen mindre værdi, fordi vedkommende kun er interesseret i saften. Fordi næsten alle konfliktsituationer hhv. stridsemner er komplekse, er det sandsynligt, at konfliktparternes vurderinger er forskellige. Grundlaget for en win-win-løsning er netop at komme frem til disse og at anerkende dem (<https://bit.ly/2PJAY0b>).

Resumé

Kærlighed til Gud viser sig netop i måden, vi behandler hans skabninger på – ikke mindst i konfliktsituationer. Guds ord giver mod til at tage imod udfordringen og søge efter konstruktive løsninger.

\*) Mediation er altid frivillig for parterne, der til enhver tid kan forlade forhandlingerne. Mediation foregår i fortrolighed. Dette gælder såvel for parterne som for mediator. Mediator er neutral og kommer ikke med forslag til løsning på konflikten.

## Spørgsmål til drøftelse

Udgangspunkt	<b>Hvordan opstår konflikter?</b>
	<b>Hvad gør dem belastende?</b>
Tillægsspørgsmål (efter behov)	<b>Hvad afhænger det af, om en konflikt belaster jer, eller om I kan håndtere den?</b>
Matt 7,1-5	<b>Hvad er forskellen på fordømmelse og konstruktiv kritik?</b>
Fordybelses- spørgsmål	<b>Hvorfor synes vi, at andres fejl er mere problematiske end vores egne?</b>
Ef 4,25-26	<b>Hvordan kan man blive bevidst om sine egne følelser?</b>
	<b>Hvordan er det muligt, selv i tilfælde af konflikter, at tage hensyn til den andens følelser?</b>
Afslutning	<b>Hvordan kan vi opnå at tage konflikter i menigheden mere afslappet?</b>

# Mellem tilnærmelse og afsondring

**Men alle dem, der tog imod ham, gav han ret til at blive Guds børn, dem, der tror på hans navn" (Joh 1,12).**

Hovedtanke

Kristne familier og menigheder har en udfordring i at holde fast i troen og lade den stå sin prøve i deres respektive omgivelser.

Introduktion

I den vestlige verden er der stadig færre mennesker, der tager religion og kristendom til sig som noget, der har indflydelse på deres personlige liv.

"Hvis man nu til dags overhovedet er religiøs, udøver man sin tro som en hobby, som man af bestemte grunde på bestemte tidspunkter beskæftiger sig med. Derudover – og det vil sige til hverdag og resten af ugen – spiller religion en underordnet rolle selv for kirke-medlemmer.

Den kristne religions individuelle og samfundsmæssige indflydelse har aftaget meget sammenlignet med tidligere tider ... Når det religiøse får offentlig opmærksomhed, er det faktisk oftest i forbindelse med skandaler ... Man kan med en vis ret sige, at religion har ophørt med at være en selvfølge i Tyskland" (Horst Junginger, *Religionsgeschichte Deutschlands in der Moderne*, Darmstadt 2017, 9).

Den enkeltes tro bliver gang på gang sat på prøve i det samfundsmæssige miljø, man befinder sig i. Disse udfordringer står kristne familier også overfor. Derfor er spørgsmålet: Hvordan kan familier og menigheder nu om dage bedst indfri den opgave, det er at udbrede evangeliet?

Hvordan dette kan lade sig gøre uden at havne i yderligheder, såsom tilpasning (assimilation) eller afsondring (ghettoisering), vil vi overveje i denne uge.

# Tro i familien

5 Mos 6,4-9.  
20-21

## Hvorfor understreges troens videreførelse til børnene?

Baggrund

Familien har en stor andel i videreførelse af tro. Det centrale er her den forståelse, at Guds anvisninger bør gennemsynde hele tilværelsen. Forældre opfordres til alle vegne og til enhver tid at være opmærksomme på mulighederne for at give deres børn en religiøs opdragelse.

Guds anvisninger "skal være synlige overalt i israelitternes samfund og være tydelige tegn på såvel kroppen som på husets stolper og byernes porte" (Stuttgarter Altes Testament 1, 370).

Til fordybelse

Det var jødernes vigtigste pligt – i hvert fald efter eksilet – at studere Skrifterne. Således blev børnenes religiøse opdragelse i århundreder en hjørnesten, når det gjaldt om at bevare den jødiske identitet. Såvel studiet af de hellige Skrifter som religiøse ritualer i familien skulle formidle levende tro til unge mennesker.

"Til syvende og sidst drejer det sig ved religiøs overlevering om en forståelsesramme i forhold til at begribe verden og virkeligheden" (Reinhold Boschki, Art. „Religiöse Erziehung im Judentum“, in: *Das wissenschaftlich-religionspädagogische Lexikon* [www.wirelex.de], 2015).

Til anvendelse

„Den stærkeste indflydelse på karakterdannelsen har familien. Derfor er opdragelse først og fremmest forældrenes opgave ..... Der påhviler begge et ansvar for deres børns opdragelse, og de bør være enige. De bør hente vejledning hos Gud for at kunne støtte hinanden. De bør opdrage deres børn til at være tro imod Gud, sig selv og andre mennesker" (Ellen White, *Erziehung*, Lüneburg 1998, s. 283; *Uddannelse*, Dansk Bogforlag, s. 283)

Til eftertanke

Hvordan giver jeg troen videre i min familie?



## Troen i ens egen "ghetto"

ApG 10,1-28.  
34-35

**Hvilke fordomme måtte Gud nedbryde hos Peter?**

Baggrund

I begyndelsen bestod den kristne menighed overvejende af jøder, der havde taget imod Jesus som den ventede Messias. De overholdt loven sådan, som de havde lært det, hvilket også betød overholdelse af de jødiske overleveringer. Det indebar den opfattelse, at man så vidt muligt burde undlade at have kontakt til ikke-jøder for at undgå besmittelse. "Det var så godt som umuligt for en lovlydig jøde at dyrke social omgang med ikke-jøder. Ved at have berøring med dem udsatte man sig for faren for at blive besmittet af deres urenhed ... Man gik derfor meget nødtigt ind i et ikke-jødisk hjem" (Strack/ Billerbeck, *Kommentar zum Neuen Testament*, Göttingen 1961, Bd. 4, 374).

Det var også grunden til, at ingen af disciplene på daværende tidspunkt havde prædikeret for hedninger.

"Efter deres mening bestod den skillemur, som var nedbrudt ved Kristi død, stadig, og de havde koncentreret sig om arbejdet for jøderne. De havde nemlig betragtet hedningerne som udelukkede fra evangeliets velsignelse" (Ellen White, *Mesterens Efterfølgere*, Dansk Bogforlag 1964, s. 76).

Til fordybelse

Ligesom Peter dengang står mange kristne familier og menigheder i dag i fare for at lukke sig inde i en grad, så de nærmest isolerer sig: usynlige skillevægge, mure, skranker eller fordomme forhindrer et naturligt samkvem med andre mennesker, især hvis disse mennesker har en anden tro eller ikke befinder sig i samme teologiske lejr.

Til eftertanke

Hvor har jeg bygget unødvendige barrierer op i forhold til anderledes troende eller ikke-troende mennesker? Hvad kunne hjælpe mig til at nedbryde dem?

# Tro og kultur

1 Mos 16,1-3;  
35,1-4;  
1 Kong 11,1-4

## Hvordan havde kulturen øvet indflydelse på troende familier?

Baggrund

Eksemplerne her giver os et indblik i betydningsfulde menneskers familiestruktur på gammeltestamentlig tid.

*Saraj* er træt af sin barnløshed. "Hun forsøger at få et barn til sig og sin mand ved hjælp af en trælkvind, der kan være rugemor – denne ordning var også kendt i det gamle Mellemøsten" (SAT 1,35). Sarajs forslag var altså ikke fremmed for datidens samfund, men var dog ikke i overensstemmelse med Guds vilje (sml. Gal 4,23).

Inden *Jakob* drager afsted mod Betel med sin familie for at forny pagten med Gud, giver han ordre til, at alle skal rense sig, og alle fremmede gudebilleder skal fjernes – de var åbenbart et levn fra deres oprindelige kultur.

*Kong Salomo* indlader sig på ægteskab med ikke-israelitiske kvinder. Noget af det, der et tæt forbundet med deres kultur, er fremmede guder, hvis tilbedelse hans koner også får Salomo til at acceptere.

Til fordybelse

Som troende, som kristne familier og som menigheder bliver man påvirket af det samfund, man lever i. På den ene side afspejler enhver kultur menneskelig begrænsning og syndighed. På den anden side har samfundet også til dels værdinormer, der stemmer overens med Bibelen, og som måske endda er nyttige for udbredelsen af evangeliet. Som eksempel kan nævnes, at der i store dele af verden lægges meget vægt på nære relationer i familie og samfund.

Til anvendelse

Vores ansvar som kristne ligger i at følge Paulus' råd: "Prøv alt, hold fast ved det gode, hold jer fra det onde i enhver skikkelse" (1 Thess 5,21-22). Kristne kan støtte alt, hvad der er godt og stemmer overens med bibelske principper – ikke på en kulturfjendtlig måde, men i høj grad kulturkritisk.

# Tro i krisetider

Est 2,7-9  
Dan 1

## Hvilke kriser skulle disse unge mennesker igennem?

Baggrund

Da den persiske kong Xerxes I (Ahasverus) så sig om efter en ny dronning, blev *Ester* sammen med mange andre unge kvinder bragt til kongepaladset, hvor hun blev en del af det kongelige harem. Hun kunne ikke ane, hvordan hendes videre skæbne ville forløbe, men hun kunne regne med støtte fra sin fætter og plejefar Mordokaj.

Til fordybelse

*Daniel, Hananja, Mishael og Azarja* skulle ikke bare komme sig over den krise, de oplevede, da babylonierne havde erobret Jerusalem (år 605 f.Kr.), og de var blevet bortført til Babylon, men de stod også med den udfordring at skulle bevare deres tro i et hedensk samfund. Som venner dannede de en lille "tros-familie", der gensidigt støttede hinanden.

Til fordybelse

En krise "betegner en problematisk forandringssituation forbundet med et vendepunkt" (Wikipedia). Den slags situationer kan få enkeltpersoner og familier til at miste fodfæste. Visse kriseagtige forandringer er til at forudse, andre er ikke: dødsfald, katastrofer, krige, sygdom eller – mindre dramatisk – en flytning eller et nyt job. Enhver forandring giver oplevelsen af tab og angst for det ukendte. En sådan oplevelse kan enten give mennesker en større erkendelse – også på det åndelige plan – eller afføde stress og usikkerhed. Det afhænger af ens modstandskraft, og hvor god man er til at tilpasse sig nye situationer.

Guds ords løfter, familiens og venners støtte plus visheden om, at ens liv er i Guds hænder, kan være en hjælp til at klare forandringer, der har store konsekvenser.

Til eftertanke

Hvem kan jeg bede om at støtte mig i min nuværende situation? Hvad kan jeg gøre for at opmuntre andre og tilbyde praktisk hjælp til nogen, der er i krise?

## Tro og tilhørsforhold

Joh 1,12-13; 3,7  
1 Joh 5,1-2

### Hvilke løfter gives der i disse tekster?

Baggrund

Det, der er i fokus i Johannes-prologen (Joh 1,1-18), "er løftet om, at enhver, der 'tager imod' Jesus og 'tror' på hans navn, får retten til at være Guds barn (v. 12). Disse vers understreger det forhold, at der er to vinkler, hvorfra dette 'at-komme-på-det-rene' med Gud skal betragtes. Først er der et begyndelsespunkt, hvor man tager imod Jesus, hvorved man bliver et Guds barn. Dernæst forbliver man i Kristus – hvis man bevarer troen – og beholder uden indskrænkninger status som Guds barn" (Jon Paulien, *Das Johannesevangelium*, Lüneburg 2000, 41).

Til fordybelse

Ved troen på Kristus bliver vi optaget i "Guds familie". Troen giver altså et tilhørsforhold og forbinder vidt forskellige mennesker i et fællesskab, uden at de er i familie med hinanden.

Det at tro betyder ganske vist, at man har truffet et personligt valg, men dermed følger også et fællesskab, og man sættes i en sammenhæng: Guds familie – menigheden – eksisterer fra generation til generation.

Alligevel betyder det at være en kristen mere end blot at tilhøre en kirke med en bestemt historie og bestemte læresætninger. Tro er ikke noget, der nedarves eller noget, der helt naturligt gives videre fra generation til generation. Enhver er nødt til selv at lære Kristus at kende.

Til eftertanke

Man siger, Gud udelukkende har børn, ingen børnebørn. Hvad menes der med det?

# Ekskurs      Tro i multikulturel sammenhæng

Gal 3,28

"Mangfoldighed er en del af vores hverdag: den leves i familierne, i nabolaget, i skolerne, på arbejdspladserne, i kirkerne og trossamfundene og i alle de organisationer, der er med til at udgøre samfundet. Alle vegne mødes mennesker af forskellig herkomst, som arbejder med fælles mål og fremtidsvisioner. Nogle har boet her i generationer, andre er kommet hertil fra alle mulige himmelstrøg ...

Baggrund

Mangfoldighed afføder nysgerrighed og er berigende og giver gang på gang anledning til nye synsvinkler. Vi gør dog også den erfaring, at mangfoldighed kan være årsag til frygt for det ukendte og for forandringer. Sommetider indebærer den en mulighed for konflikt og bliver belastende. Mangfoldighed er en udfordring for sameksistensen og for sammenhængskraften i et samfund ...

Hvad er rigtigt og rimeligt at gøre for at styrke fællesskabet? Vi lever i en tid, hvor der stilles spørgsmål ved selve fundamentet for vores måde at leve sammen på. Opnåede goder i civilsamfundet, som fx den fredelige sameksistens i et forenet demokratisk Europa, ja endda menneskerettighedernes globale gyldighed, tillægges åbenbart stadig mindre vægt ...

Mangfoldighed er et helt grundlæggende element i kirkens væsen. Troen forbinder mennesker på tværs af landegrænser, sprog og kulturer. Når man følger Jesus, mister forskelle deres skelsættende magt. Paulus skriver i brevet til galaterne: 'Her kommer det ikke an på at være jøde eller græker, på at være træl eller fri, på at være mand og kvinde, for I er alle én i Kristus Jesus' (Gal 3,28)." (*Gemeinsames Wort der Kirchen zur Interkulturellen Woche 2018*).

Resumé

Gennem forbindelsen til Kristus bliver vi Guds børn og en del af hans familie. Kristne familier og menigheder skal stå deres prøve i deres respektive kulturelle miljø, idet de er udfordrede af de samfundsmæssige rammebetingelser, af kriser eller af fordomme.

## Spørgsmål til drøftelse

- Indledende spørgsmål  
**Hvad er de største udfordringer for vores familier og menigheder i dagens samfund?**
- Supplerende spørgsmål  
**Hvilken rolle spiller familien, og hvilken rolle spiller menigheden for vores børns religiøse opdragelse?**
- 5 Mos 6,4-9  
**Hvordan kan dette overføres til nutiden?**  
**Hvad skal man være opmærksom på, når det drejer sig om børns socialisering?**
- Supplerende spørgsmål  
"Forældrenes liv er den bog, børnene læser" (Aurelius Augustinus)  
**Hvad betyder det for os voksne?**
- Est 2,7-9  
Dan 1,3-7  
**Hvordan kan familien eller menighedsfamilien hjælpe unge mennesker med at bevare troen i krisesituationer?**
- Joh 1,12-13  
**Hvilken betydning har "trofamilien" for mit personlige, kristne liv?**
- Afsluttende spørgsmål  
**Hvordan finder vi den gyldne middelvej mellem tilpasning (assimilation) og afsondring (ghettodannelse)?**

# Jesus i mit hjem

**"Men I er en udvalgt slægt, et kongeligt præsteskab, et helligt folk, et ejendomsfolk, for at I skal forkynde hans guddomsmagt, han, som kaldte jer ud af mørket til sit underfulde lys" (1 Pet 2,9).**

Hovedtanke

I vores hjem lærer mennesker Jesus at kende.

Introduktion

Vi er nygifte, præsten kommer på besøg. Han fortæller, hvad han havde aftalt med sin kone før de blev gift: Huset skulle altid være så ryddeligt, at han til hver en tid kunne tage gæster med hjem.

Efter besøget sad vi undrende tilbage med en masse spørgsmål. Hvad menes der med at have "et præsentabelt hjem?". At der ikke ligger noget og flyder, men at der kun er det, man ønsker at vise andre? Hvad kendetegner et "kristent" hjem? At Bibelen ligger på natbordet, eller at andagtsbogen ligger på spisebordet?

Er det den ene ægtefælle, der skal sørge for, at hjemmet ser "kristeligt" ud, eller lykkes det kun, når begge ægtefæller trækker på samme hammel? Er det overhovedet os, der sørger for det "kristelige" i hjemmet, eller gør Gud det? Må præsten eller menigheden udtrykke forventninger om, hvordan det skal se ud hjemme hos mig eller hos os?

På en ungdomsevent blandt adventister hører jeg en taler, der siger, at man kan kende en kristen på, hvilken kanal vedkommende lytter til. Derfor burde man tænde for bilradioen før en brugtbilhandel for at høre, om den er indstillet til en nyheds- eller kulturkanal. Så var den tidligere ejer muligvis en kristen, der havde plejet sin bil godt og givet sande oplysninger om bilen.

Hvordan kan man se på et hjem, om der bor kristne? Er der nogle bestemte ydre ting, eller er der andre kendetegn?

# Hvad har de set i dit palads

Es 38-39  
2 Krøn 32,24-32

**Hvem er ifølge Hizkija ansvarlig for, at han er blevet rask?**

**Hvad er den afgørende forskel mellem Es 38 og 39?**

Baggrund

I Es 38 læser vi, hvordan Hizkija i en dybfølt takkesang udtrykker sin glæde over, at Gud har gjort ham rask. I kapitel 39 udtrykker kongen sin glæde over de gaver, som babylonerkongens budbringer kom til Hizkija med i anledning af hans helbredelse, ved at vise budbringeren hele skatkammeret. Esajas, der i denne situation skal meddele et ord fra Gud, spørger ikke med en anklage, men stiller et tilsyneladende harmløst spørgsmål: "Hvad har de set i dit palads?" (39,4).

Den derpå følgende dom om, at alt, hvad der er i dit palads, skal tages fra ham, opfylder det, som Hizkija allerede under sin sygdom troede var gået tabt: "Min bolig tages ned og pakkes sammen som et hyrdetelt" (38,12).

Til fordybelse

"Når vi beder Fadervor og siger 'Helliget blive dit navn', beder vi om, at Gud bliver set, som han virkelig er: ophøjet og majestætisk i magt og væsen ... Hvad viser vi verden? Viser vi, hvad vi har præsteret eller vores åndelige holdning? Hvem får æren?" (John Oswalt, Isaiah, The New Application Commentary, Grand Rapids, USA 2003, 439).

Til anvendelse

Som kristne må vi gerne opfatte materiel velstand som Guds velsignelse, men væsentligere er de [åndelige] velgerninger af Ham, "som kaldte jer [os] ud af mørket til sit underfulde lys" (1 Pet 2,9). Gud gjorde os, "der var døde i vore overtrædelser, levende med Kristus – af nåde er I frelst –" (Ef 2,4-10). Det er ikke vores fortjeneste, men Guds.

Til eftertanke

Hvad kan jeg vise gæster, der besøger mig eller os som familie?



# Familie er væsentlig

Joh 1,40-42  
5 Mos 6,6-7

## Hvordan prioriteres familie i disse skriftsteder?

Baggrund

Andreas og Simon Peter kommer fra samme familie. De oplever Jesus sammen. Så Andreas ledsager sin bror Simon gennem sin tros forskellige stationer.

Åbenhed	Joh 1,40-42		
Konsekvens	Joh 6,66-69		
Hengivelse	Joh 13,6-10	Joh 13,36-38	Joh 18,10-11
Fejl / Overmod	Joh 18,16-18; 25-27		
Bevægelse og begejstring / Overtagelse af ansvar	Joh 20,1-10	Joh 21,7	Joh 21, 15-17
Åndelige gerninger / Forkyndelse / Visdom	ApG 2,14-36	ApG 4,8-12	ApG 10,34-35

Andreas træder i baggrunden, efter at han har gjort Peter bekendt med Jesus. Den første Jesusbekendelse kommer fra Andreas. Senere er det Peter, der aflægger sit offentlige vidnesbyrd om Jesus.

Til anvendelse

Det foreslås forældrene i 5 Mos 6,6-7 at tale med deres børn om erkendelsen af Gud og hans kærlighed uanset tid og sted. Når de fortæller om Gud, og når børnene oplever deres tro i praksis, deres bønnehørelse, glæden, men også udfordringerne, deres spørgsmål og deres måde at omgås lidelser på, bliver fundamentet for børnenes egen tro lagt.

Til eftertanke

For at stiklinger kan blive kraftige, hærder man dem tidligt i et foreløbigt bed i stedet for i stuens vindueskarm. Solens varme kan om natten fastholdes i dette bed. På denne måde kan havesæsonen flyttes frem eller tilbage med nogle uger.

Hvordan kan vores familier blive til troens stiklingebed?

# Kærligt partnerskab

1 Kor 7,12-15

**Hvorfor gør Paulus et nummer ud af, at det er hans personlige råd?**

Baggrund

Paulus henvender sig til en reel og ikke en ideel familiesituation. Mens evangeliet hele tiden spredes videre ud i de ikke-jødiske områder, sker det, at ægtefæller og familier ikke samlet kommer til troen på Kristus. Hvad skal kristne nu gøre, når de er gift med en partner, der ikke er blevet troende? Er det en fare for troen eller måske en mulighed?

Paulus henviser til Guds kraft: Den er verdens stærkeste magt. Ægtefællen, der ikke tror, fornemmer Guds nærhed gennem den anden, oplever den andens troserfaringer og kan iagttage magten af Guds kærlighed på nært hold. Dette kan også hellige den ikke-troende ægtefælle.

Dog er der for Paulus et alternativ: Det er ikke altafgørende at oprettholde et ægteskab, hvis den ikke-troende partner ønsker skilsmisse. Fred er det overordnede mål. Skænderi og ballade om den rette tro skal ikke være det fremherskende samtaleemne.

Til fordybelse

Foruden den gensidige fysiske tiltrækning (Ordspr 5,15-19), som er en del af ægteskabet, lærer Bibelen om ægtefællers enhed (Ef 5,31-32) og deres gensidige ansvar (Matt 19,4-9; Ef 5,28-29). Med en varig relation etableres en stærk forbindelse. (Højs 8,6-7).

Til anvendelse

Guds Ord udtaler sig entydigt om, at der søges muligheder, for at Kristi fred kan finde indpas i familien, til trods for de udfordringer en trosmæssig splittet familie står i. Målet er at holde ægteskabet intakt, at vidne om evangeliets sejr midt i vanskelighederne og at holde sig ægtefællens ve og vel for øje.

Til eftertanke

Finder troende med ikke-troende ægtefæller accept, forståelse og støtte i min menighed?

## Social indflydelse

Ef 5,1  
3 Joh 11-12

### Hvilken rolle spiller et godt forbillede?

Baggrund

Paulus indleder brevet til menigheden i Efesos med en overstrømmende tak til Gud for hans frelse i Jesus Kristus. Efter nogle overvejelser og redegørelser om menigheden går han i anden del af brevet over til noget mere praktisk betonet. Det handler om den (manglende) virkning af Guds nåde i den troendes liv. En nåde, der er beskrevet i første del af brevet. Han konkretiserer: Løgn, tyveri, forbitrelse, hidsighed og vrede, råb og spot m.m. "Vær i stedet for velvillige over for hinanden og tilgiv hinanden! Sådan har Kristus mødt jer. Gud er jeres far, og I er hans børn. Efterlign jeres far i denne åndelige familie. Tag ham som forbillede!" (ifølge Ef 4,25-5,2).

Johannes peger i sit brev til Gajus ligeledes på forbilledets betydning. Han skal orientere sig efter det gode. Demetrius er en person, der af alle får et godt skudsmål. Han anses for at være et godt forbillede, når det drejer sig om den kristnes udstråling i det sociale netværk.

Til fordybelse

Det nye Testaments understregning af det at efterligne (1 Kor 4,16; 1 Thess 1,6; Hebr 6,12; 13,7) bekræfter forbilledets rolle. Man opfatter – ofte også ubevidst – den andens egenskaber og karaktertræk. Jo tættere en relation er, desto mere smitter den. Børn efterligner deres forældre, og yngre søskende, de ældre og ægtefæller efterligner hinanden.

Mange mennesker i vores samfund har ikke oplevet gode forbilleder i ægteskab og familie. Kristne familier har en enestående mulighed for at lade noget af Kristi Ånd, som gør forskellen, skinne igennem. "Social indflydelse," skrev Ellen White, "er en vidunderlig magt. Vi kan udrette meget godt, hvis vi vil gøre vores hjem til en velsignelse for andre" (*The Ministry of Healing*, Mountain View, CA 1942, 354; *Vejen til et bedre liv*, Dansk Bogforlag 2013 s. 220).

# Gæstfrihed

Es 58,7-12  
Matt 25,31-46

## Hvilket løfte er forbundet med gæstfrihed?

### Baggrund

Esajas sammenligner i kapitel 58,9-11 opfattelsen af social ansvarlighed og at vise gæstfrihed med en kilde, der aldrig udtørrer, og en kunstvandet have. På den måde kan andre opleve og nyde Guds velsignelser.

Jesus gav gæstfriheden en dybere betydning, idet han mindede disciplene om Esajas 58. Der hedder det, at man skal have et hjerte for de sultende (v. 10). Det gælder om "at videregive det, man på sin egen krop har erfaret af befrielse og tilgivelse" i stedet for at lægge vægt på, "at man gør en eller flere 'gode gerninger'" (WStB, Dieter Schneider, Der Prophet Jesaja 2. Teil, 1990, 268).

### Til fordybelse

Når vi viser gæstfrihed, er det forkyndelse af Guds frelse i praksis. "At give den sultne mad" og "give den tørstige at drikke" – dvs. at have øje for gæstens behov – er udover at yde vores næste tjeneste, i sidste ende også et bevis for Jesus selv.

### Til anvendelse

Ens eget hjem kan inddrages i forkyndelsen – lige fra at invitere naboerne på mad til at byde dem ind i familiefællesskabet. Gæstfrihed kan helt enkelt betyde, at man viser venlighed, at man tilbyder at bede med den anden, eller at man åbner hjemmet for en bibelkreds. Ægte gæstfrihed kommer fra hjertet af den, der har fornemmet Guds kærlighed og ønsker at udtrykke kærligheden i ord og gerning.

### Til eftertanke

Jesus forklarede rækkevidden af de kommende dage, da han "sad til bords" (Matt 26,20) med disciplene. Jesus gav brød og vin en ny og dybere betydning, idet de blev symboler for hans død og frelse fra synd.

Hvordan kan også vi i hverdagen – for eksempel ved aftensmaden – fortælle om Jesus?

# Venlighed

1 Mos 18,1-8;  
24,15-33  
Luk 19,1-9

**Hvad er kendetegnet for hjemmene i disse skriftsteder?**

Til fordybelse

Nej, perfekte hjem var det ikke. Abrahams og Saras ægteskab var bestemt ikke fri for spændinger. Laban, Rebekkas bror, var en rævepels, der kunne lide at trække andre over disken. Og Zakkæus vidste, hvordan han skulle trække penge op af lommen på folk. Alligevel kunne gæsterne spore en venlig og åben atmosfære, som gjorde det let og behageligt at tage imod invitationen. Hjælpsomhed, det at dele glæden med og interessere sig for den anden, resulterer i venskaber og voksende relationer.

Til eftertanke

"Et godt hjem kan påvirke menneskers hjerte og liv langt mere end en prædiken ...

Vores indflydelse rækker måske ikke ret langt. Vi har måske heller ikke ret mange muligheder. Vores viden er måske begrænset. Men vi kan alligevel udrette meget, hvis vi med troskab udnytter de muligheder, som vi har i vores hjem" (Ellen White, *Vejen til et bedre liv*, Dansk Bogforlag 2013 s. 219.220).

Resumé

Med Guds kærlighed holder vi fokus på vores næste. Det fortæller andre, at Jesus er "i vores hjem"

**Vores bibelstudieemne i næste kvartal:**

**"HVAD I HAR GJORT ... "**

**Kristendom og diakoni**

## Spørgsmål til drøftelse

Udgangspunkt

"Jeg kan ikke invitere dig, jeg har ikke ryddet op."

**Hvad er almindeligvis forudsætningen for jer for at invitere andre?**

Es 39,1-4

Mange glæder sig, når de skal fremvise deres nye hjem.

**Hvor kommer dette behov fra?**

**Hvorfor falder det os lettere at tale om materielle ting end om meningsfulde emner?**

**Hvordan oplever I det at tale med ikke-troende gæster om de erfaringer, I har med Gud?**

Es 58,7-12

"Gæstfrihed er en pragmatisk måde at forkynde Guds frelse på."

**Hvad mener I om dette udsagn?**

**Hvilken betydning har det for os som lokal menighed?**

1 Kor 7,12-15

**Hvordan kan vi som menighed være en støtte for dem, der er gift med en ikke-troende partner?**

Afslutning

"Jesus i mit hjem"

**Hvilken betydning har dette udsagn for jer?**

# Hvordan håndterer man generationskonflikter?

**"Se, jeg sender profeten Elias til jer, før Herrens dag kommer, den store og frygtelige. Han skal vende fædres hjerte til deres sønner og sønners hjerte til deres fædre"** (Mal 3,23-24).

## Hovedtanke

Generationskonflikter er lige så gamle som menneskeheden. Ved hjælp af oprigtig interesse for hinanden kan de blive til konstruktiv energi i familie og menighed.

## Introduktion

"Som generationskonflikt betegner man enten en konfliktsituation mellem de unge og deres egen forældregeneration eller – mere generelt – opgøret mellem to forskellige generationer, der tit er præget af gensidige fordomme.

I første omgang betegner begrebet et internt sammenstød mellem ung og gammel i familien, et udbredt fænomen i samfundet. Der findes fx en generation "ungdom", der ikke føler sig respekteret af "de gamle", eller som har en divergerende holdning eller mening om visse emner – og omvendt ...

I al almindelighed opstår generationskonflikter på grund af kulturelle, sociale eller økonomiske modsætninger generationerne imellem, altså mellem forskellige aldersgrupper ... Der findes fx etablerede, ældre generationer, der sidder i magtens nøglepositioner, og som ikke ønsker at afgive deres magt. Ergo ryger de i konflikt med de yngre generationer, der endnu ikke er etablerede, eller med deres repræsentanter ... Dertil kommer forskelle med hensyn til værdinormer og interessemodsætninger generationerne imellem" (Wikipedia, „Generationenkonflikt“, 01.05.2018).

Bibelen skildrer også konfliktsituationer generationerne imellem: Abraham-Sarah vs. Ismael; Isak-Rebecca vs. Esau; Jakob vs. hans tolv sønner, Manoa - hans kone vs. Samson; Eli vs. hans to sønner; David vs. Absalom o.m.a. Det kan derfor ikke undre, at generationskonflikter også er på dagsordenen i kristne familier. De behøver ikke at være ødelæggende, men kan tackles konstruktivt. I denne uge vil vi se på, hvordan det kan lade sig gøre.

# Pragmatisme versus idealisme

1 Kong 16,29-17,1

**Hvilken indstilling kendetegner kong Akab?**

**Hvilken indsigt skal tørken føre til?**

Baggrund

"Akab søger godt naboskab med sidonierne i kongeriget mod nord (fønikerne). Alliancen betyder politisk og økonomisk stabilitet for Nordriget, men den styrker samtidig den kanaanæiske og den fremmede religions indflydelse. Akab bliver på den måde mere involveret i afgudsdyrkelsen, end hans forgængere var" (SEB).

Akab er en dreven realpolitiker. Han følger sin far Omris forbillede og fremmer afgudsdyrkelsen, idet han får etableret et Ba'alstempel og opstillet en Ashera-pæl i den nyanlagte hovedstad Samaria. Ved at gifte sig med Jezabel, sidonierkongens datter, sikrer han sit riges nordgrænse og øger folkets velstand. Den deraf følgende religions-sammenblanding (synkretisme) tager han med i købet. I hans øjne er de økonomiske og politiske fordele prisen værd. Kompromisser er en del af det politiske spil. Efter profeten Elias' opfattelse er denne situation uudholdelig. Hans navn siger alt: "Eli-ja – Min Gud er Jahve!" Med en højtidelig ed forudsiger han en tørke, der først ender på hans befaling. Så skal det blive tydeligt, at Ba'aldyrkelsen er menings- og nyttesløs. Til forskel fra den pragmatiske konge er Elias drevet af principper. Han praktiserer sin religiøse overbevisning konsekvent og er ikke bange for med overbevisning at stå inde for den over for kongen.

Til fordybelse

Elias gemmer sig i Sarepta, et sted ved Middelhavskysten. Da enkens søn dør, opfylder Gud Elias' bøn om at vække ham til live igen. Mor og søn genforenes, og sammen klarer de krisen.

Til eftertanke

Er jeg til hverdag mere styret af nyttetænkning end af principper? Hvordan kan man skelne mellem reelle og luskede kompromisser?



## Gensidige beskyldninger

1 Kong 18,1-2.  
15-20

### Hvordan skal styrkeprøven mellem kongen og profeten afgøres?

Baggrund

Lang tid efter (v. 1) – Jesus og Jakob taler om tre og et halvt år (Luk 4,25; Jak 5,17) – får Elias at vide af Gud, at han skal træde frem for Akab. Dermed sætter han sit liv på spil, for kongen har ladet lede efter ham alle vegne (v. 10).

Mødet mellem de to er kort og intenst. Akab hilser på profeten med sarkasme: "Nå, dér er du, som styrter Israel i ulykke!" (v. 17). For ham er sagen klar: Elias' forbandelse har påført folket og landet stor skade og været en stor økonomisk belastning for kongehuset (v. 5). Så den skyldige er hermed fundet. Alligevel lader kongen ham ikke dræbe, for Elias har jo endnu ikke tilbagekaldt forbandelsen.

Elias går til modangreb. "Det er ikke mig, der styrter Israel i ulykke, men dig og din fars hus, fordi I har svigtet Herrens befalinger, og fordi du følger Ba'alerne" (v. 18).

Der er beviser nok: den udbredte afgudsdyrkelse (Jeroboams synder 16,29-33), ægteskabet med Jezabel, en hedensk kvinde, der bragte 450 Ba'al-profeter og 400 Ashera-profeter til landet (v. 19) – kort og godt det hidtil største brud på pagten, nogen konge i Israel havde begået (16,33).

Elias opfordrer kongen til en sidste styrkeprøve på Karmels bjerg. Det indlader Akab sig på.

Til fordybelse

Genstand for kontroversen mellem kongen og profeten er Guds pagt med Israel. Mens Akab kompromitterer pagten ved hjælp af (religiøns)politiske tiltag, kræver Elias konsekvent og kompromisløs loyalitet over for Gud og hans lov. Ved styrkeprøven på Karmel viser det sig, hvem der har retten og Gud på sin side. Det er en sejr over hele linjen – Ba'al-præsterne dræbes selsamme dag.

Til anvendelse

Det er også typisk nu om dage, at man giver hinanden skylden. Den, der har de bedste argumenter, vinder (ikke altid). For det meste ender det med vindere og tabere. Men de, der hoverer over andre, har mistet dem – det er en tvivlsom sejr.

# "Jeg er ikke mere værd end mine fædre"

1 Kong 19,1-4

**Hvilken overraskende konklusion når Elias frem til?**

**Hvad fører ham frem til den erkendelse?**

Baggrund

Da Jezabel får kendskab til, hvilket blodbad Elias har anrettet ved at dræbe hendes præster, truer hun profeten med øjeblikkelig og grusom hævn. Hvor alvorligt hun mener det, viser den ed, hun understreger sin trussel med. Guds dom på Karmel har tydeligvis gjort indtryk på Akab.

Da Elias hører om dødstruslen, bliver han blød i knæene. "Så blev Elias rædselsslagen. Han løb for sit liv og flygtede til Be'ersheba i det sydlige Juda" (v. 3). Kort tid forinden havde han endda frygtløst forsvaret Guds ære og vundet sejr over hele linjen, men pludselig bliver troshelten til en bangebuks, der gemmer sig for dronningens håndlangere i det yderste hjørne af broderlandet.

I ørkenen går det op for ham: det, han havde bebrejdet folket – nemlig at bøje sig for udefra kommende pres og springe over, hvor gærdet er lavest (18,21) – det gør han nu selv. Han bliver skamfuld over at være løbet sin vej i panik på grund af en kvindes ord.

Til fordybelse

"Jeg er ikke mere værd end mine fædre". Denne selverkendelse kan blive begyndelsen til forsoning og konfliktløsning mellem skyldige – dem, der svigter og (selv)retfærdige. Når de (*selv*)retfærdige – der har sandheden og retten på deres side – stiger ned fra deres piedestal og stiller sig på samme stude som *dem, der svigter*, får disse chancen for at indrømme egne fejl og erkende deres skyld. Den vise tager det første skridt.

Til anvendelse

I konflikten mellem ungdommen og forældregenerationen er det tit "idealisterne" (de unge), der står over for "realisterne" (de gamle) – ligesom Elias, moralisten, og Akab, opportunisten. Det synes håbløst at nå til nogen gensidig forståelse, for modsætningerne er for store. Men når en af parterne sætter sig i den andens sted, er sand kommunikation og forsoning mulig. Hvor er det godt, at det sommetider er de unge, der tager det første skridt og kommer de ældre i møde!

# Gensidig imødekommenhed

Mal 3,1-4.22-24

**Hvilken opgave udfører Guds "budbringer"?**

**Hvad menes med at "vende hjerterne"?**

Baggrund

Udsigten til, at generationskonflikten ikke er et uforanderligt vilkår, men at den kan overvindes, kan man også læse om i den sidste bog i Det gamle Testamente. Profeten Malakias melder en Guds budbringers ankomst, som skal berede vejen for Guds tilbagevenden til sit folk. Men Herrens dag fører dommen med sig (v. 2-5.19.23-24). Hvis man skal undgå den, må man omvende sig til Gud. "Vend om til mig, så vil jeg vende om til jer" (v. 7). Det var det, der var Elias' bøn: "Svar mig, Herre, svar mig, så dette folk kan erfare, at det er dig, Herre, der er Gud, og at du har vendt deres hjerte" (1 Kong 18,37).

Men budbringeren fremkalder ikke blot omvendelse til Gud, altså fornyelsen af pagten, tilbagevenden til fædrenes tro og overholdelse af loven (v. 22). Elias' virke medfører endnu en forandring: "Han skal vende fædres hjerte til deres sønner og sønners hjerte til deres fædre" (v. 24).

Elias sørger for, at Moseloven får sin betydning tilbage, idet han nemlig "vender forældres og børns hjerter til hinanden". Generationernes fremmedgørelse over for hinanden, som kan have indgribende betydning i ethvert samfund (sml. Es 3,4-5; Mika 7,6), kan blandt Guds folk føre til traditionstab og dermed true dets eksistens ... Kløften mellem den traditionsbevidste ældre generation og den unge generation, der åbent og begejstret interesserede sig for det nye, syntes uovervindelig ... Elias havde allerede klaret en lignende situation" (SEB 1151).

Til fordybelse

Hvad betyder udtrykket "vende hjertet"? Det kan 1) hænge sammen med folkets forsoning med Jahve eller 2) med senere generationers forbindelse til deres aner, idet pagten fornys eller 3) genoprettelse og fornyelse af familierelationer. I alle tre tilfælde er der tale om meget nære relationer.

## "Elias er allerede kommet"

Matt 11,10-14;  
17,10-13  
Luk 1,13-17

**På hvilken måde kan Johannes Døbers opgave sammenlignes med profeten Elias'?**

**Hvem er de "ulydige", og hvem er de "retfærdige"?**

Baggrund

Den forventning, Malakias ytrede vedrørende Elias' genkomst, var almindelig på Jesu tid. Nogle mente, det var Jesus, der var Elias (Matt 16,14). Men Jesus henviste til Johannes Døber: "Ja, Elias skal komme og genoprette alt" (17,11).

Det, der menes med genoprettelse, skal forstås ud fra engels forkyndelse af Johannes' fødsel. Han beskriver Johannes' opgave som forløber for Messias som todelte: For det første vil han føre "mange af Israels børn ..... tilbage til Herren deres Gud" (Luk 1,16). Dernæst: "Han skal gå foran ham i Elias' ånd og kraft for at vende fædres hjerte til deres børn og give ulydige et retfærdigt sind og skaffe Herren et folk, der er gjort rede" (v. 17).

Det er den samme opgave, som Elias i sin tid udførte, og som Malakias havde varslet med henblik på den messianske tid. Og igen viser det sig, at omvendelse til Gud er tæt forbundet med generationernes forsoning med hinanden. Den oprigtige venden-sig-til Gud og generationernes gensidige interesse er to sider af samme sag.

Til fordybelse

Til forskel fra Malakias supplerer Lukas ikke "forældres venden-deres-hjerner til deres børn" med "børnenes venden-sig til forældrene", men han tilføjer "de ulydiges omvendelse til et retfærdigt sind" (v. 17). Det fremgår ikke tydeligt, hvem der regnes for ulydig, og hvem der er retfærdig – måske er det en antydning af, at ret og uret forekommer i alle generationer, hos ældre såvel som hos unge.

Til eftertanke

Hvor har jeg – i min familie, i menigheden eller mine omgivelser – oplevet forståelse og forsoning på tværs af generationer? Hvor kunne jeg ønske mig det? Hvad kan jeg bidrage med?

## Elias-budskabet for vores tid

Ef 5,21; 6,1-4

**I hvilket forhold står Paulus' formaninger til forældre og børn til Elias' virke?**

Baggrund

På de såkaldte hustavler oplistes "de gensidige forpligtelser for de mennesker, der i antikken levede sammen i kristne husfællesskaber" (SEB 1746). Paulus indleder husordenen med en devise, der er gældende for alle: "I skal underordne jer under hinanden i ærefrygt for Kristus" (v. 21). Børnene formaner til at adlyde og have respekt for deres forældre, og fædre må ikke behandle deres børn uretfærdigt og ikke være årsag til, at børnene sætter sig op imod dem.

Til fordybelse

At have respekt for børns og unges personlighed og værdighed er ikke en moderne opfindelse. I sin omgang med børn, kvinder og outsiders viste Jesus altid respekt og stor imødekommenhed. Hans adfærd er målestok for kristen adfærd i familie, menighed og samfund.

Til anvendelse

Adventister ønsker at være med til at forberede verden på, at Jesus kommer igen. Set i det lys bliver Elias' budskab et forbillede for deres virke.

Til eftertanke

Hvordan kan jeg i Elias' ånd arbejde målrettet for, at ung og gammel kan leve sammen i en forsonlig atmosfære i min familie, min menighed og mine omgivelser?

Hvor har jeg selv brug for en Elias, der formaner mig til at vende mit hjerte til fædrene, sønnerne og døtrene?

Resumé

Spændinger og konflikter generationerne imellem kan være ødelæggende, men de kan også føre til et fornyet, dybt fællesskab, hvis generationerne af hele deres hjerte vender sig til Gud og hinanden.

## Spørgsmål til drøftelse

- Indledende spørgsmål  
**Hvordan oplever I generationskonflikter i familien og i samfundet?**
- Supplerende spørgsmål  
**I hvor høj grad er vores menighed også berørt af det?**  
**Er det belastende for vores sameksistens?**
- 1 Kong 18,15-20  
**Hvilke divergerende holdninger ligger der bag Akabs og Elias' heftige ordveksling?**  
**Hvordan vurderer I en kompromissøgende pragmatiker som Akab i forhold til en principfast idealist som Elias?**
- 1 Kong 19,1-4  
**Hvilken selverkendelse afslører sætningen: "Jeg er ikke mere værd end mine fædre?"**  
**Har I gjort lignende erfaringer?**
- Mal 3,22-24  
Luk 1,16-17  
**Hvordan forstår I udtrykket, at forældre skal "vende hjerterne" til børnene og omvendt?**
- Afsluttende spørgsmål  
**Hvor har I – i familie, menighed eller omgivelser – oplevet forståelse og forsoning generationerne imellem?**  
**Hvordan kan vi bidrage til det?**